EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

أذكار الطهارة والصلاة

Pomenirile rugăciunii

ʿAbd al-Razzāq
al-Badr

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

ʿAbd al-Razzāq ibn ʿAbd al-Muḥsin al-Badr

Pomenirile legate de purificare și rugăciune

أذكار الطهارة والصلاة

Traducere: Institutul Tawhid

Institutul Tawhid
România · 2026

Titlul original: أذكار الطهارة والصلاة
Ediția I
Traducerea în limba română: Institutul Tawhid. Distribuție gratuită.
Textul arab al citatelor coranice: Tanzil Project (https://tanzil.net), Uthmani 1.1, licență CC BY 3.0.
Ediția-sursă: أذكار الطهارة والصلاة — ʿAbd al-Razzāq al-Badr; ediția arabă publicată pe site-ul autorului, al-badr.net (Dār al-Faḍīlah).
Institutul Tawhid · https://www.tawhid.ro

Cuprins

Prefața autorului 1
1 Bunele maniere și pomenirile la folosirea toaletei 2
2 Pomenirile abluțiunii 12
3 Pomenirile drumului spre rugăciune și ale intrării și ieșirii din moschee 21
4 Ce spune cel care aude chemarea la rugăciune 31
5 Pomenirile de la începutul rugăciunii 42
6 Feluritele formule de început al rugăciunii 52
7 Pomenirile înclinării, ridicării, prosternării și șederii dintre cele două prosternări 60
8 Alte pomeniri ale rugăciunii: lauda la ridicarea din înclinare . 70
9 Alte pomeniri ale prosternării și șederii 79
10 Pomenirile tashahhud-ului 86
11 Invocările dintre tashahhud și salutul de încheiere 94
12 Explicarea hadithului lui ʿAmmār despre invocarea dintre tashahhud și salut 103
13 Pomenirile de după salutul de încheiere 115
14 Invocarea qunūt din rugăciunea witr 127
Glosar 136
Bibliografie 137
Indice 138

Prefața autorului

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Cel Îndurător.

Lauda Îi aparține lui Allah, Stăpânul lumilor. Binecuvântarea și pacea fie asupra căpeteniei trimișilor, Profetul nostru Muḥammad, asupra familiei sale și a tuturor companionilor săi.

Pomenirile legate de purificare și rugăciune îi însoțesc pe musulmani în fiecare zi și noapte: sunt rostite mereu de limbile lor și revin în diferitele momente ale vieții lor. Totuși, multora le pot rămâne necunoscute înțelesurile acestor pomeniri, ceea ce ele arată, înțelepciunile și scopurile lor.

Cu ajutorul lui Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul, am scris mai înainte o explicație scurtă a unui grup binecuvântat de pomeniri legate de purificare și rugăciune, în cartea mea „Înțelegerea invocărilor și a pomenirilor" — *Fiqh al-adʿiyah wa-l-adhkār*. Unii frați de seamă au dorit ca această parte să fie publicată într-o lucrare de sine stătătoare, ca să fie ușor de folosit și de înțeles și ca răspândirea și distribuirea ei să fie înlesnite. Aceasta este lucrarea pe care o ai înainte.

Îi cer lui Allah, Cel Generos, să o facă folositoare, să îi răsplătească din plin pe cei care au ajutat la răspândirea ei și să mă facă pe mine, pe frații mei musulmani și pe urmașii noștri dintre cei care împlinesc rugăciunea. Cu adevărat, Domnul meu aude invocarea.

1 Bunele maniere și pomenirile la folosirea toaletei

Sunnah cea luminoasă a arătat bunele maniere pe care musulmanul trebuie să le respecte când intră în toaletă, când își face nevoile și când iese. Sunt numeroase maniere care arată desăvârșirea și deplinătatea acestei legislații binecuvântate. Fără îndoială, musulmanul se bucură nespus de ele, pentru frumusețea lor desăvârșită în privința purificării, curățeniei, îndepărtării murdăriei și curățirii sufletești. Ele sunt, într-adevăr, un motiv de mândrie pentru musulman. Și ce motiv vrednic de cinste!
Imamul Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la Salmān al-Fārisī, Allah să fie mulțumit de el:

قيل له: قد علَّمكم نبيُّكم كلَّ شيءٍ حتى الخِراءَةَ [أي: حتى كيفية قضاء الحاجة] فقال: أجَل، لقد نهانا أن نستقبلَ القبلةَ لغائطٍ أو بول، أو أن نستَنجِيَ باليمين، أو أن نستنجِيَ بأقلَّ من ثلاثةِ أحجارٍ، أو أن نستَنجِيَ برَجيعٍ أو عظمٍ

„I s-a spus: «Profetul vostru v-a învățat orice, până și cum să vă faceți nevoile!» El a răspuns: «Da! El ne-a oprit să stăm cu fața spre qiblah, direcția rugăciunii, când ne facem nevoile mari sau urinăm, să ne curățăm cu mâna dreaptă, să ne curățăm cu mai puțin de trei pietre sau să ne curățăm cu bălegar ori cu un os.»”[1]

1 Ṣaḥīḥ Muslim (262).

Într-o altă formulare a acestui hadith, relatată tot de Muslim, Salmān, Allah să fie mulțumit de el, a spus:

قال لنا المشركون: إِنِّي أرى صاحبَكم يُعلّمكم حتى يُعلِّمكم الخراءةَ، فقال: أجل، إنَّه نهانا أن يستنجيَ أحدُنا بيمينه، أو يستقبلَ القبلةَ، ونهى عن الرَّوث والعَظم، وقال: لا يستنجي أحدُكم بدون ثلاثة أحجار

„Politeiștii ne-au spus: «Văd că tovarășul vostru vă învață până și cum să vă faceți nevoile!» El a răspuns: «Da! El ne-a oprit să ne curățăm cu mâna dreaptă sau să stăm cu fața spre qiblah. Ne-a interzis să folosim bălegarul și osul și a spus: ‹Niciunul dintre voi să nu se curețe cu mai puțin de trei pietre.›»”[2]

Acești politeiști au vrut să îi critice pe companioni, Allah să fie mulțumit de ei, pentru învățăturile din religia lor despre felul în care își fac nevoile. Au spus în batjocură:
قد علَّمكم نبيّكم كلَّ شيءٍ حتى الخِراءَةَ — *„V-a învățat orice, până și cum să vă faceți nevoile!”* Salmān al-Fārisī, Allah să fie mulțumit de el, le-a răspuns, le-a respins critica și le-a spulberat batjocura. Cu deplină mândrie și demnitate, el a spus: أَجَل — *„Da!”* — adică: *„Da, ne-a învățat aceasta și ne mândrim cu acest lucru.”* Apoi a început să le înșire, cu mândrie, câteva dintre manierele nobile și învățăturile binecuvântate aduse de Sunnah în această privință. Sunt, cu adevărat, învățături binecuvântate, pe care nu le cunosc aceștia și cei asemenea lor, care sunt precum vitele. Le cunosc numai cei cărora Allah le-a dăruit izbânda și pe care i-a călăuzit

2 Ṣaḥīḥ Muslim (262).

spre această religie dreaptă. Laudă lui Allah pentru că ne-a călăuzit și mulțumire Lui pentru ceea ce ne-a dăruit!

În cele ce urmează, ne vom opri asupra câtorva dintre aceste maniere.

Mai întâi, la intrarea în toaletă, musulmanului îi este recomandat să spună:

بسم الله اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذ بكَ مِنَ الخُبُثِ وَالخَبَائِثِ

„În numele lui Allah. O, Allah, caut adăpost la Tine de răul djinnilor și al djinnelor."

În cele două Ṣaḥīḥ-uri este stabilită relatarea lui Anas ibn Mālik, care a spus:

كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم إِذَا دَخَلَ الخَلَاءَ قَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذ بكَ مِنَ الخُبُثِ وَالخَبَائِثِ

„Când intra în toaletă, Profetul ﷺ spunea: «O, Allah, caut adăpost la Tine de răul djinnilor și al djinnelor.»"[3]

Al-khubuth este pluralul lui khabīth, *„cel rău"*, iar al-khabāʾith este pluralul lui khabīthah, *„cea rea"*. În unele căi de transmitere ale hadithului este menționată și basmalah la început.
Ibn Ḥajar, Allah să aibă milă de el, a spus:

„Al-ʿUmarī a relatat acest hadith pe calea lui ʿAbd al-ʿAzīz ibn al-Mukhtār, de la ʿAbd al-ʿAzīz ibn Ṣuhayb, în forma unei porunci:

3 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (142) și Ṣaḥīḥ Muslim (375).

إذا دخلتم الخلاءَ فقولوا بسم الله، أعوذ بالله من الخبث والخبائث

«Când intrați în toaletă, spuneți: În numele lui Allah, caut adăpost la Allah de răul djinnilor și al djinnelor.»

Lanțul său de transmitere îndeplinește condițiile lui Muslim."[4]

Aceasta este susținută de ceea ce Ibn Mājah și alții au relatat de la ʿAlī, atribuind Profetului ﷺ:

سِترُ ما بين الجِنِّ وعورات بَنِي آدم إذا دخل الخلاءَ أن يقول: بسم الله

„Ceea ce pune un văl între djinni și părțile intime ale fiilor lui Adam, atunci când unul dintre ei intră în toaletă, este să spună: «În numele lui Allah.»"

Este un hadith autentic prin ansamblul căilor sale de transmitere.[5]

Când se află în călătorie și merge să își facă nevoile, se cuvine să se îndepărteze până când nu mai poate fi văzut de însoțitorii săi. Abū Dāwūd a relatat de la al-Mughīrah ibn Shuʿbah:

4 Fatḥ al-Bārī (1/244).

5 Sunan Ibn Mājah (297). A se vedea: al-Albānī, Irwāʾ al-Ghalīl (1/87–90).

أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم كان إذا أراد البَرازَ انطلق حتى لا يراه أحد

„Când Profetul ﷺ voia să își facă nevoile, se îndepărta până când nu îl mai vedea nimeni.”[6]

Face parte din Sunnah să nu își ridice haina până când nu se apropie de pământ. Abū Dāwūd a relatat de la Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său:

أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم كان إذا أراد حاجة لا يرفعُ ثوبَه حتى يدنو من الأرض

„Când Profetul ﷺ voia să își facă nevoile, nu își ridica haina până când nu se apropia de pământ.”[7]

Face parte din Sunnah să se ascundă de privirile oamenilor. În Ṣaḥīḥ Muslim este relatat de la ʿAbd Allāh ibn Jaʿfar, care a spus:

6 Sunan Abī Dāwūd (2). Al-Albānī l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ Abī Dāwūd (2).

7 Sunan Abī Dāwūd (14). Al-Albānī l-a declarat autentic în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (1071).

كان أحبَّ ما استتَر به رسولُ الله صلى الله عليه وسلم لحاجَته هَدَفٌ أو حائِشُ نَخل

„Ceea ce Trimisului lui Allah ﷺ îi plăcea cel mai mult să folosească drept paravan când își făcea nevoile era ceva înălțat sau un pâlc de curmali.”[8]

Bunele maniere cer să nu urineze pe drumul oamenilor. În Ṣaḥīḥ Muslim este relatat de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

اتَّقوا اللَّعَّانَيْن، قالوا: وما اللَّعَّانان يا رسولَ الله؟ قال: الَّذي يَتَخَلَّى في طَريق النَّاس أو ظِلِّهم

„Feriți-vă de cele două lucruri care atrag blestemul!” Ei au întrebat: „Care sunt cele două lucruri care atrag blestemul, o, Trimis al lui Allah?” El a spus: „A-ți face nevoile pe drumul oamenilor sau în locul unde stau ei la umbră.”[9]

Abū Dāwūd a relatat în Sunan-ul său de la Muʿādh ibn Jabal, Allah să fie mulțumit de el, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

8 Ṣaḥīḥ Muslim (342).
9 Ṣaḥīḥ Muslim (269).

اتَّقوا الملاعِنَ الثلاثة: البَرازَ في الموارد، وقارعةَ الطريق، والظِّلَّ

„Feriți-vă de cele trei lucruri care atrag blestemul: a-ți face nevoile în locurile de acces la apă, în mijlocul drumului și la umbră.”[10]

Al-mawārid înseamnă căile de acces la apă.

Când își face nevoile mari sau urinează, musulmanul nu trebuie să stea cu fața spre qiblah și nici cu spatele spre ea, din respect pentru aceasta. De asemenea, să nu se curețe cu mâna dreaptă. Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إنَّما أنا لكم بمَنْزلة الوالد أعلِّمكم، فإذا أتى أحدُكم الغائطَ فلاَ يستقبل القبلةَ ولا يستدبرها، ولا يستطِب بيمينه، وكان يأمر بثلاثة أحجار، وينهى عن الرَّوث

„Eu sunt pentru voi asemenea unui părinte care vă învață. Când unul dintre voi merge să își facă nevoile, să nu stea cu fața spre qiblah și nici cu spatele spre ea și să nu se curețe cu mâna dreaptă.” El poruncea să fie folosite trei pietre și interzicea folosirea bălegarului.[11]

Meditează la câtă grijă deplină, atenție frumoasă și îndrumare desăvârșită cuprind cuvintele sale ﷺ: إنَّما أنا لكم بمَنْزلة الوالد أعلِّمكم – *„Eu sunt pentru voi asemenea unui părinte care vă învață.”*

10 Sunan Abī Dāwūd (26). Al-Albānī l-a declarat ḥasan în Ṣaḥīḥ Abī Dāwūd (21).

11 Sunan Abī Dāwūd (8). Al-Albānī l-a declarat ḥasan în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (2346).

Dacă se curăță cu pietre după ce își face nevoile, să nu folosească mai puțin de trei, căci astfel curățirea este deplină. Nu este nicio problemă să folosească ceva care ține locul pietrelor, precum șervețelele sau alte lucruri asemănătoare. Se poate curăța și cu apă, ceea ce este mai bine. În cele două Ṣaḥīḥ-uri, Anas ibn Mālik, Allah să fie mulțumit de el, a relatat:

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا خرج لحاجته

أجيء أنا وغلام معنا إداوةٌ من ماء، يعني يستنجي به

„Când Trimisul lui Allah ﷺ ieșea să își facă nevoile, eu și un băiat veneam cu un vas cu apă” — adică pentru ca el să se curețe cu ea.[12]

Musulmanul trebuie să se ferească, atunci când își face nevoile, ca stropii de urină să îi atingă trupul sau hainele. Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, a relatat:

مرَّ رسولُ الله صلى الله عليه وسلم على قَبْرَين، فقال: أمَا

إنَّهما ليُعذَّبان، وما يُعذَّبان في كَبير، أمَّا أحدُهما فكان

يمشي بالنميمة، وأمَّا الآخر فكان لا يستترُ من بوله

„Trimisul lui Allah ﷺ a trecut pe lângă două morminte și a spus: «Ei sunt pedepsiți, iar lucrul pentru care sunt pedepsiți nu era greu de evitat. Unul dintre ei umbla cu vorbe ca să dezbine oamenii, iar celălalt nu se ferea de urina sa.»”

Într-o altă formulare: لا يَسْتَنْزه عن البول أو من البول — „Nu se ferea de urină” sau „nu se păzea de urină”.[13]

12 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (150) și Ṣaḥīḥ Muslim (271).

13 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (1361) și Ṣaḥīḥ Muslim (292).

Musulmanului nu îi este îngăduit să vorbească în timp ce își face nevoile și nici să se ocupe atunci cu pomenirea lui Allah și cu rugi. În Ṣaḥīḥ Muslim, Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, a relatat:

أَنَّ رجلاً مرَّ ورسول الله يبول، فسلَّم عليه، فلَم يردَّ عليه

„Un bărbat a trecut pe lângă Trimisul lui Allah ﷺ în timp ce acesta urina și l-a salutat, dar el nu i-a răspuns.”[14]

Hadithul arată că musulmanul nu trebuie să vorbească în timp ce își face nevoile, deoarece Profetul ﷺ nu i-a răspuns deloc acelui bărbat. De asemenea, să nu se ocupe cu pomenirea lui Allah și cu rugi. Salutul de pace este pomenire și rugă, iar Profetul ﷺ nu i-a răspuns acestui musulman la salut.

Acestea sunt câteva dintre marile maniere legate de împlinirea nevoilor fiziologice, la care Islamul ne-a îndemnat și pe care legislația le-a încurajat. Ele arată desăvârșirea, frumusețea și noblețea acestei religii.

La ieșirea din toaletă, musulmanului îi este recomandat să spună غفرانك — „Ghufrānak” — „Îți cer iertare.” Imamul Aḥmad și autorii cărților Sunan au relatat de la ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea, care a spus:

كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم إِذَا خَرَجَ مِنَ الخَلاَءِ قَالَ: غُفْرَانَكَ

„Când ieșea din toaletă, Profetul ﷺ spunea: «Îți cer iertare.»”[15]

Despre sensul cuvintelor „Ghufrānak” (غُفْرَانَكَ) în această

14 Ṣaḥīḥ Muslim (370).

15 Al-Musnad (6/155), Sunan Abī Dāwūd (30), Sunan al-Tirmidhī (7) și Sunan Ibn Mājah (300). Al-Albānī l-a declarat ḥasan în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (4707).

împrejurare s-a spus: „Temându-se că nu a împlinit cum se cuvine mulțumirea pentru această mare binefacere — că Allah l-a hrănit, apoi i-a îngăduit să digere hrana și i-a ușurat eliminarea ei —, a văzut că mulțumirea sa nu se ridică la înălțimea acestei binefaceri și a compensat aceasta prin cererea de iertare."[16]

O, Allah, iartă-ne păcatele și ajută-ne să Te ascultăm, o, Posesor al Măreției și al Generozității!

16 A se vedea: Ibn ʿAllān, al-Futūḥāt al-Rabbāniyyah (1/401).

2 Pomenirile abluțiunii

Imamul Aḥmad, Abū Dāwūd, Ibn Mājah și alții au relatat de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, că Profetul ﷺ a spus:

لاَ صَلاَةَ لِمَنْ لاَ وُضُوءَ لَهُ، وَلاَ وُضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرِ اسْمَ اللهِ عَلَيْهِ

„Nu este rugăciune pentru cel care nu are abluțiune și nu este abluțiune pentru cel care nu a pomenit numele lui Allah asupra ei.”[17]

Acest hadith este ḥasan prin relatările care îl susțin, iar mai mulți învățați l-au declarat astfel. El arată că pomenirea numelui lui Allah la începutul abluțiunii este prescrisă.

Învățații, Allah să aibă milă de ei, au avut păreri diferite despre judecata acesteia. Majoritatea au considerat-o recomandată. Unii învățați au susținut că este obligatorie pentru cel care cunoaște această judecată și își amintește de ea. Dacă însă nu îi cunoaște judecata sau o uită, nu are nicio vină și nu trebuie să repete abluțiunea.

Imamul, șeicul ʿAbd al-ʿAzīz ibn Bāz, Allah să aibă milă de el, a fost întrebat despre cel care, din uitare, nu pomenește numele lui Allah la abluțiune. El a răspuns:

„Majoritatea învățaților au considerat că abluțiunea este valabilă fără pomenirea numelui lui Allah. Unii învățați au susținut că aceasta este obligatorie atunci când omul cunoaște judecata și își amintește de ea, datorită relatării de la Profet ﷺ:

17 Al-Musnad (2/418), Sunan Abī Dāwūd (101) și Ibn Mājah (399). Al-Albānī l-a declarat ḥasan în al-Irwāʾ (1/122).

لا وضوء لمن لَم يذكر اسمَ الله عليه

«Nu este abluțiune pentru cel care nu a pomenit numele lui Allah asupra ei.»

Totuși, dacă a omis-o din uitare sau din neștiință, abluțiunea sa este valabilă și nu trebuie să o repete, chiar dacă spunem că pomenirea numelui lui Allah este obligatorie. El este scuzat pentru neștiință și uitare. Dovada este cuvântul Celui Preaînalt:

﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا﴾

„Domnul nostru, nu ne trage la răspundere dacă uităm sau greșim!”[18]

Coran, al-Baqarah 2:286 · fragment

S-a relatat în mod autentic de la Trimisul lui Allah ﷺ că Allah, Preaslăvitul, a răspuns acestei invocări. Astfel, afli că, dacă ai uitat să pomenești numele lui Allah la începutul abluțiunii și îți amintești în timpul ei, îl pomenești atunci și nu trebuie să o iei de la început, fiindcă ești scuzat pentru uitare.”[19] *Aici se încheie cuvintele sale, Allah să aibă milă de el.*

Cât despre invocările rostite în timpul abluțiunii pentru fiecare parte a trupului, atribuind spălării mâinii o invocare anume, spălării feței alta, spălării piciorului alta și așa mai departe, nimic din acestea nu este stabilit de la Profet ﷺ. Musulmanului nu îi este îngăduit să le practice. Printre ele se află următoarele vorbe pe care unii le rostesc:

18 Sura al-Baqarah, versetul 286.

19 Majmūʿ fatāwā wa-maqālāt al șeicului, Allah să aibă milă de el (7/100).

اللَّهمَّ اسقِني من حوض نبيِّك كأساً لا أظمأ بعده أبداً

La clătirea gurii: „O, Allah, dă-mi să beau din bazinul Profetului Tău o cupă după care să nu mai însetez niciodată.”

اللَّهمَّ لا تحرمنِي رائحةَ نعيمك وجنّاتك

Când trag apă în nas: „O, Allah, nu mă lipsi de mireasma desfătării Tale și a grădinilor Tale.”

اللَّهمَّ بيِّض وجهي يوم تبيَّض وجوه وتسودُّ وجوه

La spălarea feței: „O, Allah, luminează-mi fața în ziua în care unele fețe se vor lumina, iar altele se vor întuneca.”

اللَّهمَّ أعطِني كتابي بيميني، اللَّهمَّ لا تُعطِني كتابي بشمالي

La spălarea mâinilor: „O, Allah, dă-mi cartea mea în dreapta! O, Allah, nu-mi da cartea mea în stânga!”

اللَّهمَّ حرِّم شعري وبَشَرِي على النار

La ștergerea capului: „O, Allah, ferește-mi părul și pielea de Foc!”

اللَّهمَّ اجعلنِي من الذين يستمعون القولَ فيتَّبعون أحسنه

La ștergerea urechii: „O, Allah, fă-mă dintre cei care ascultă cuvântul și urmează ceea ce este mai bun din el.”

اللَّهمَّ ثبّت قدمي على الصراط

La spălarea picioarelor: „O, Allah, întărește-mi picioarele pe Pod.” Nimic din toate acestea nu are temei de la nobilul Profet ﷺ.

Musulmanul trebuie să se limiteze la ceea ce a venit în Sunnah și să se îndepărteze de ceea ce oamenii au introdus mai târziu. Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a spus:

> *„Cât despre pomenirile pe care oamenii de rând le rostesc la abluțiune pentru fiecare parte a trupului, ele nu au temei de la Trimisul lui Allah ﷺ, de la vreunul dintre companioni sau urmașii lor și nici de la cei patru imami. Despre ele există un hadith atribuit în mod mincinos Trimisului lui Allah ﷺ."*[20]

După încheierea abluțiunii, musulmanului îi este recomandat să spună:

أَشْهَدُ أن لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، وأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ

„Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah și că Muḥammad este robul lui Allah și Trimisul Său."

În Ṣaḥīḥ Muslim este stabilit că ʿUqbah ibn ʿĀmir, Allah să fie mulțumit de el, a spus:

كَانَتْ عَلَيْنَا رِعَايَةُ الإِبلِ، فَجَاءَتْ نَوْبَتِي، فَرَوَّحْتُهَا بَعَشِيٍّ، [أَيْ: رَدَدْتُهَا إِلَى مَكَان رَاحَتِهَا فِي آخِرِ النَّهَارِ] فَأَدْرَكْتُ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم قَائِماً يُحَدِّثُ النَّاسَ، فَأَدْرَكْتُ مِنْ قَوْلِهِ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَتَوَضَّأُ، فَيُحْسِنُ وُضُوءَهُ، ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ مُقْبِلٌ عَلَيْهَا بِقَلْبِهِ وَوَجْهِهِ إِلاَّ

20 Al-Wābil al-ṣayyib, p. 316.

وَجَبَتْ لَهُ الجَنَّةُ، قَالَ: فَقُلْتُ: مَا أَجْوَدَ هَذِهِ! فَإِذَا قَائِلٌ بَيْنَ يَدَيَّ يَقُولُ: الَّتِي قَبْلَهَا أَجْوَدُ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا عُمَرُ رضي الله عنه قَالَ: إِنِّي رَأَيْتُكَ حِينَ جِئْتَ آنِفاً، قَالَ: مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ، فَيُبْلِغُ ـ أَوْ فَيُسْبِغُ ـ الوُضُوءَ، ثُمَّ يَقُولُ: أَشْهَدُ أن لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، وأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ إِلاَّ فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ، يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ

„Noi ne îngrijeam, pe rând, de păşunatul cămilelor. Când mi-a venit rândul, le-am mânat înapoi spre seară [adică le-am întors la locul lor de odihnă la sfârşitul zilei]. L-am găsit pe Trimisul lui Allah ﷺ în picioare, vorbind oamenilor, şi am prins din cuvintele sale: «Orice musulman care îşi face bine abluţiunea, apoi se ridică şi împlineşte două unităţi de rugăciune, îndreptându-se spre ele cu inima şi chipul său, va avea parte de Paradis.» Am spus: «Cât de minunată este aceasta!» Atunci cineva aflat înaintea mea a spus: «Cea de dinaintea ei este şi mai minunată.» M-am uitat şi l-am văzut pe ʿUmar, Allah să fie mulţumit de el. El a spus: «Te-am văzut când ai venit adineauri. El a spus: ‹Oricine dintre voi îşi face abluţiunea în chip deplin — sau: îşi desăvârşeşte abluţiunea — şi spune apoi: Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah şi că Muḥammad este robul lui Allah şi Trimisul Său, i se vor deschide cele opt porţi ale Paradisului şi va intra prin oricare dintre ele doreşte.›»”[21]

21 Ṣaḥīḥ Muslim (234).

Al-Tirmidhī a relatat acest hadith cu adaosul:

اللَّهمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابين واجْعَلْنِي مِنَ المُتَطَّهِّرين

„O, Allah, fă-mă dintre cei care se căiesc mereu și dintre cei care se purifică!”[22]

Acest adaos este întemeiat, după cum au arătat învățații.

În acest hadith, ʿUqbah ibn ʿĀmir, Allah să fie mulțumit de el, amintește câtă grijă aveau companionii, Allah să fie mulțumit de ei, față de timpul lor și cum se ajutau unii pe alții, spre folosul tuturor. De exemplu, își păsteau cămilele pe rând: un grup se aduna și își strângea cămilele laolaltă, iar în fiecare zi le păștea unul dintre ei. Astfel, le era mai ușor, ceilalți se puteau îngriji de treburile și nevoile lor și aveau mai multe prilejuri să învețe de la Profet ﷺ și să ia parte la adunările sale.

Când i-a venit rândul lui ʿUqbah, Allah să fie mulțumit de el, și s-a întors cu cămilele la locul lor de odihnă, la sfârșitul zilei, încheindu-și treaba, a venit la adunarea Trimisului lui Allah ﷺ ca să prindă ceva din învățăturile sale și să se adape din izvorul său binecuvântat. A auzit un folos măreț de care s-a bucurat, și anume cuvântul Profetului ﷺ:

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَتَوَضَّأُ، فَيُحْسِنُ وُضُوءَهُ، ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ مُقْبِلٌ عَلَيْهَا بِقَلْبِهِ وَوَجْهِهِ إِلاَّ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ

„Orice musulman care își face bine abluțiunea, apoi se ridică și împlinește două unități de rugăciune, îndreptându-se spre ele cu inima și chipul său, va avea parte de Paradis.”

22 Sunan al-Tirmidhī (55). Al-Albānī l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Tirmidhī (48).

Arătându-și admirația pentru acest mare folos, el a spus: *„Cât de minunată este aceasta!”* ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, Allah să fie mulțumit de el, care îl văzuse când intrase, l-a auzit și i-a spus: *„Cea de dinaintea ei este și mai minunată.”* Se referea la un folos pe care Profetul ﷺ îl rostise înainte de venirea lui ʿUqbah. Aceasta arată râvna companionilor pentru bine și ajutorul pe care și-l dădeau, îndrumându-se către porțile cunoașterii și către lucrurile credinței. ʿUmar i-a amintit atunci că Profetul ﷺ spusese:

مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ، فَيُبْلِغُ - أَوْ فَيُسْبِغُ - الوُضُوءَ، ثُمَّ يَقُولُ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ إِلاَّ فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ، يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ

„Oricine dintre voi își face abluțiunea în chip deplin — sau: își desăvârșește abluțiunea — și spune apoi: Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah și că Muḥammad este robul lui Allah și Trimisul Său, i se vor deschide cele opt porți ale Paradisului și va intra prin oricare dintre ele dorește.”

Hadithul arată meritul desăvârșirii abluțiunii prin împlinirea ei deplină, în felul stabilit de Sunnah, precum și meritul rostirii statornice a acestei mărețe pomeniri după abluțiune. Celui care face aceasta i se vor deschide cele opt porți ale Paradisului, ca să intre prin oricare dorește. Este recomandat să adauge:

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ

„O, Allah, fă-mă dintre cei care se căiesc mereu și dintre cei care se purifică!”

Aceasta, fiindcă adaosul este stabilit în relatarea lui al-Tirmidhī, după cum s-a arătat. El poate să spună și:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وبِحَمْدِكَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أنتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إليك

„Slavă Ție, o, Allah, și laudă Ție! Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Tine. Îți cer iertare și mă căiesc înaintea Ta."

Al-Nasāʾī, în *„Faptele zilei și ale nopții"*, al-Ḥākim, în al-Mustadrak, și alții au relatat de la Abū Saʿīd al-Khudrī, Allah să fie mulțumit de el, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

مَن توضَّأ ثم قال: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وبِحَمْدِكَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أنتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إليك، كُتب في رَقٍّ ثم طُبع بطَابَعٍ، فلَم يكسر إلى يوم القيامة

„Cel care își face abluțiunea, apoi spune: «Slavă Ție, o, Allah, și laudă Ție! Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Tine. Îți cer iertare și mă căiesc înaintea Ta», va avea aceasta scrisă pe un pergament, care va fi apoi pecetluit cu o pecete ce nu va fi ruptă până în Ziua Învierii."[23]

Al-ṭābaʿ înseamnă *„pecete"*. Sensul este că se pune asupra lui o pecete și nu se deschide până în Ziua Învierii.

23 Al-Mustadrak (1/564). Al-Albānī l-a declarat autentic în al-Silsilah al-ṣaḥīḥah (2333).

Acestea sunt pomenirile legate de abluțiune care sunt stabilite de la Profet ﷺ. Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a spus:

> *„Nu s-a păstrat de la el [adică de la Trimisul lui Allah ﷺ] că ar fi spus ceva în timpul abluțiunii, în afară de pomenirea numelui lui Allah. Orice hadith despre pomenirile rostite în timpul abluțiunii este o minciună născocită: Trimisul lui Allah ﷺ nu a rostit nimic din ele."*[24] *Apoi a făcut excepție de la aceasta hadithul despre pomenirea numelui lui Allah și cele două hadithuri, ale lui ʿUmar și Abū Saʿīd, amintite mai sus.*

Numai Allah dă izbândă și călăuzește pe calea cea dreaptă.

24 Zād al-maʿād (1/195).

3 Pomenirile drumului spre rugăciune și ale intrării și ieșirii din moschee

În Ṣaḥīḥ Muslim este stabilit, din relatarea lui ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, că Profetul ﷺ a ieșit la rugăciune spunând:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُوراً، وَفِي لِسَانِي نُوراً، وَاجْعَلْ فِي سَمْعِي نُوراً، وَاجْعَلْ فِي بَصَرِي نُوراً، وَاجْعَلْ مِنْ خَلْفِي نُوراً، وَمِنْ أَمَامِي نُوراً، وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُوراً، وَمِنْ تَحْتِي نُوراً، اللَّهُمَّ اعْطِنِي نُوراً

„O, Allah, pune lumină în inima mea și lumină pe limba mea! Pune lumină în auzul meu și lumină în văzul meu! Pune lumină în spatele meu și lumină înaintea mea! Pune lumină deasupra mea și lumină sub mine! O, Allah, dă-mi lumină!”[25]

25 Ṣaḥīḥ Muslim (763).

Acest hadith arată că rostirea acestei invocări când omul se îndreaptă spre moschee este prescrisă. Întreaga invocare este o cerere către Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, să pună lumină în fiecare părticică a lui, văzută și lăuntrică, să-l înconjoare cu ea din toate părțile și să-i facă întreaga ființă lumină. Aceasta se potrivește pe deplin cu ceea ce este stabilit în Ṣaḥīḥ Muslim, că Profetul ﷺ a spus:

والصَّلاةُ نُورٌ

„Iar rugăciunea este lumină."[26]

Rugăciunea este lumină pentru credincios în viața aceasta, în mormântul său și în Viața de Apoi. Într-un alt hadith, el, binecuvântarea și pacea fie asupra sa, a spus:

مَن حافظَ عليها كانت له نوراً وبُرهاناً ونجاة يوم القيامة،
ومن لَم يُحافظ عليها لَم يكن له نور ولا بُرهان ولا نجاةٌ
يوم القيامة

„Pentru cel care o păzește, ea va fi lumină, dovadă și salvare în Ziua Învierii. Cel care nu o păzește nu va avea lumină, dovadă și nici salvare în Ziua Învierii."[27]

Prin urmare, este cât se poate de potrivit și frumos ca musulmanul care se îndreaptă spre moschee pentru a împlini această rugăciune, care este lumină pentru credincios, să-I ceară lui Allah să-i sporească partea de lumină în întregul trup și să facă această lumină să-l înconjoare din toate părțile.

---

26 Ṣaḥīḥ Muslim (223).

27 Al-Musnad (2/169). Șeicul ʿAbd al-ʿAzīz ibn Bāz, Allah să aibă milă de el, a spus: „Cu un lanț de transmitere ḥasan." Majmūʿ fatāwā (10/278).

La intrarea în moschee, musulmanului îi este recomandat să spună:

بسم الله، والصلاةُ والسلام على رسول الله، اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

„În numele lui Allah. Binecuvântarea și pacea fie asupra Trimisului lui Allah! O, Allah, deschide-mi porțile îndurării Tale!"

Să spună, de asemenea:

أَعُوذ باللهِ العَظِيمِ وَبوَجْهِهِ الكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ القَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

„Caut adăpost la Allah Cel Măreț, prin Fața Sa cea Nobilă și prin stăpânirea Sa veșnică, de Satana cel alungat."

La ieșirea din moschee, să spună:

بسم الله، والصلاةُ والسلام على رسول الله، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ، اللَّهمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

„În numele lui Allah. Binecuvântarea și pacea fie asupra Trimisului lui Allah! O, Allah, Îți cer din harul Tău! O, Allah, păzește-mă de Satana cel alungat!"

Aceste pomeniri sunt dovedite de mai multe hadithuri. Anas ibn Mālik, Allah să fie mulțumit de el, a spus:

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا دخل المسجدَ قال: بِسْمِ اللهِ، اللَّهمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّد، وَإذا خَرَجَ قال: بِسْمِ اللهِ، اللَّهمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ

„Când intra în moschee, Trimisul lui Allah ﷺ spunea: «În numele lui Allah. O, Allah, binecuvântează-l pe Muḥammad!» Iar când ieșea, spunea: «În numele lui Allah. O, Allah, binecuvântează-l pe Muḥammad!»" L-a relatat Ibn al-Sunnī în „Faptele zilei și ale nopții".[28]

Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Profetul ﷺ a spus:

28 ʿAmal al-yawm wa-l-laylah (89). Lanțul său de transmitere este slab. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, a spus: „Hadithul are însă o relatare care îl susține, din hadithul Fāțimei, la Ibn al-Sunnī și al-Tirmidhī, care a spus: «Un hadith ḥasan.»" Takhrīj al-kalim al-ṭayyib, p. 51.

إِذا دَخَلَ أَحَدُكُمُ المَسْجِدَ فليُسلِّم على النَّبيِّ وَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، وَإِذَا خَرَجَ فليُسلِّم على النَّبيِّ وَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ

„Când unul dintre voi intră în moschee, să-l salute pe Profet și să spună: «O, Allah, deschide-mi porțile îndurării Tale!» Iar când iese, să-l salute pe Profet și să spună: «O, Allah, păzește-mă de Satana!»” L-au relatat al-Nasāʾī, Ibn Mājah și al-Ḥākim.[29]

În unele formulări ale sale apare:

اللَّهمَّ باعدني من الشيطان

„O, Allah, îndepărtează-mă de Satana!”

Abū Ḥumayd sau Abū Usayd, Allah să fie mulțumit de amândoi, a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إِذا دَخَلَ أَحَدُكُمُ المَسْجِدَ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، وَإِذَا خَرَجَ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ

„Când unul dintre voi intră în moschee, să spună: «O, Allah, deschide-mi porțile îndurării Tale!» Iar când iese, să spună: «O, Allah, Îți cer din harul Tău!» L-a relatat Muslim.[30]

29 Al-Sunan al-kubrā (6/27), Sunan Ibn Mājah (773) și al-Mustadrak (1/207). Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (514).

30 Ṣaḥīḥ Muslim (713).

ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, a relatat despre Profet ﷺ că, atunci când intra în moschee, spunea:

أَعُوذ باللهِ العَظِيمِ وَبوَجْهِهِ الكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ القَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، فَإِذَا قَالَ ذَلِكَ قَالَ الشَّيْطَانُ: حُفِظَ مِنِّي سَائِرَ اليَوْمِ

„Caut adăpost la Allah Cel Măreț, prin Fața Sa cea Nobilă și prin stăpânirea Sa veșnică, de Satana cel alungat." Iar când omul spune aceasta, Satana zice: „A fost păzit de mine pentru tot restul zilei." L-a relatat Abū Dāwūd.[31]

Acestea sunt, împreună, pomenirile relatate pe care musulmanului îi este recomandat să le spună când intră în moschee și când iese. Dacă acestea i se par prea lungi, se poate limita la ceea ce se află în Ṣaḥīḥ Muslim: la intrare să spună:

اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

„O, Allah, deschide-mi porțile îndurării Tale!"

Iar la ieșire:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ

„O, Allah, Îți cer din harul Tău!"

31 Sunan Abī Dāwūd (466). Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Targhīb (1606).

Cuvintele إذا دخل المسجد — *„când intră în moschee”* înseamnă în timpul intrării, iar وإذا خرج — *„când iese”* înseamnă în timpul ieșirii din ea.

În expresia بسم الله — „Bismillāh” — „În numele lui Allah” —, rostită la intrare și la ieșire, particula *bi-* arată cererea de ajutor. Fiecare om care rostește basmalah subînțelege acțiunea potrivită situației sale. Aici sensul este: „În numele lui Allah intru”, adică cerând ajutorul și sprijinul Său, Preaslăvitul. La fel stau lucrurile și la ieșire.

Cuvintele والصلاةُ والسلام على رسول الله — „Binecuvântarea și pacea fie asupra Trimisului lui Allah” arată meritul de a cere binecuvântare și pace asupra Trimisului lui Allah ﷺ la intrarea în moschee și la ieșirea din ea. Acesta este unul dintre prilejurile în care este recomandat să cerem binecuvântare și pace asupra lui. Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, le-a înfățișat pe larg în cartea sa *Ǧalāʾ al-afhām fī al-ṣalāti wa-l-salāmi ʿalā khayri al-anām.*

Există o înțelepciune în a spune la intrare اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ — *„O, Allah, deschide-mi porțile îndurării Tale!”*, iar la ieșire اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ — *„O, Allah, Îți cer din harul Tău!”* S-a spus că poate aceasta se datorează faptului că omul care intră caută Viața de Apoi, iar îndurarea este lucrul cel mai de seamă pe care îl caută. Cel care iese își caută mijloacele de trai în lumea aceasta, iar acestea sunt ceea ce se înțelege aici prin *„har”*. Cuvântul Celui Preaînalt arată aceasta:

﴿فَإِذَا قُضِيَتِ ٱلصَّلَوٰةُ فَٱنتَشِرُواْ فِى ٱلْأَرْضِ وَٱبْتَغُواْ مِن فَضْلِ ٱللَّهِ﴾

„Iar când rugăciunea s-a încheiat, răspândiți-vă pe pământ și căutați din harul lui Allah!”[32]

Coran, al-Jumuʿah 62:10 · fragment

S-a mai spus: cel care intră în moschee se ocupă de ceea ce îl apropie de Allah și prin care dobândește răsplata și Paradisul Său; de aceea este potrivită pomenirea îndurării. Iar când iese din moschee, se răspândește pe pământ căutând din harul lui Allah mijloace de trai bune și îngăduite; de aceea este potrivită pomenirea harului.[33] Allah știe cel mai bine.

32 Sura al-Jumuʿah, versetul 10.

33 A se vedea: Ibn ʿAllān, Sharḥ al-adhkār (2/42).

Textele de mai sus arată însemnătatea căutării adăpostului la Allah de Satana cel alungat și a refugiului la Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul, împotriva lui, atât la intrarea în moschee, cât și la ieșire. La intrare, omul spune, după cum apare în hadithul lui ʿAbd Allāh ibn ʿAmr amintit mai sus:

أَعُوذ باللهِ العَظِيمِ وَبوَجْهِهِ الكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ القَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

„Caut adăpost la Allah Cel Măreț, prin Fața Sa cea Nobilă și prin stăpânirea Sa veșnică, de Satana cel alungat."

Când robul spune aceasta, Satana zice: حُفِظَ مِنِّي سَائِرَ اليَوْمِ – *„A fost păzit de mine pentru tot restul zilei"*, adică pentru întreaga zi. La ieșire, după cum apare în hadithul lui Abū Hurayrah amintit mai sus, spune:

اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ

„O, Allah, păzește-mă de Satana!"

Fără îndoială, Satana este cât se poate de dornic să-l abată pe om la intrarea în moschee, pentru a-l îndepărta de rugăciunea sa, a-l lipsi de binele ei și a-i micșora partea de îndurare pe care o dobândește prin ea. Este la fel de dornic să-l abată la ieșirea din moschee, pentru a-l mâna spre locuri în care se săvârșesc lucruri oprite și a-l face să cadă în împrejurări îndoielnice. S-a stabilit într-un hadith autentic că Profetul ﷺ a spus:

إِنَّ الشيطان قاعدٌ لابن آدم بأطرقه

„Satana îl pândește pe fiul lui Adam pe căile sale.”[34]

Adică pe fiecare cale pe care omul o străbate, fie că este o cale a binelui, fie că este o cale a răului. Dacă este o cale a binelui, îl pândește acolo pentru a-l descuraja și a-l face să renunțe să meargă pe ea. Dacă este altfel, îl pândește pentru a-l încuraja să înainteze pe ea și a-l împinge să continue. Îi cerem lui Allah să ne păzească de el pe noi, pe voi și pe toți musulmanii.

Cuvintele أَعُوذ باللهِ العَظِيمِ وَبوَجْهِهِ الكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ القَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ — *„Caut adăpost la Allah Cel Măreț, prin Fața Sa cea Nobilă și prin stăpânirea Sa veșnică, de Satana cel alungat”* cuprind căutarea adăpostului la Allah, prin numele și atributele Sale. Printre atributele Sale, Preaslăvitul, se află Fața Sa, descrisă ca nobilă, ceea ce arată frumusețea și splendoarea ei. Printre atributele Sale se află stăpânirea, descrisă ca veșnică: ea are întâietatea înaintea căreia nu este nimic. Aceasta arată măreția lui Allah, Preaslăvitul, slava și desăvârșirea Sa, desăvârșirea puterii Sale și faptul că El îi este de ajuns robului care caută adăpost și refugiu la El.

34 Sunan al-Nasāʾī (6/21) și al-Musnad (3/483). Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (1652).

4 Ce spune cel care aude chemarea la rugăciune

În Sunnah nobilului Profet ﷺ există numeroase texte despre adhan — chemarea la rugăciune și vestirea intrării timpului ei prin anumite cuvinte — care arată meritul său, însemnătatea sa măreață și multele sale foloase, atât pentru muezinul însuși, cât și pentru cel care îi aude chemarea.
Printre dovezile meritului chemării la rugăciune se află ceea ce al-Bukhārī a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la Abū Saʿīd al-Khudrī, Allah să fie mulțumit de el, care a spus: „L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând:

لاَ يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ المُؤَذِّنِ جِنٌّ وَلاَ إِنْسٌ وَلاَ شَيْءٌ إِلاَّ شَهِدَ لَهُ يَوْمَ القِيَامَةِ

«Orice djinn, om sau alt lucru care aude glasul muezinului, până unde ajunge acesta, va mărturisi în favoarea lui în Ziua Învierii.»”[35]

Expresia ومدى صوتِه — *„până unde ajunge glasul său”* înseamnă limita până la care este auzit. Hadithul arată că toți cei care aud glasul muezinului — oameni, djinni, copaci, pietre sau animale — vor mărturisi pentru el în Ziua Învierii. Aceasta arată că este recomandat să înalțe glasul la adhan pentru a avea cât mai mulți martori, atât timp cât aceasta nu îl epuizează și nu îi face rău.

35 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (609).

Printre meritele chemării la rugăciune se află și ceea ce al-Bukhārī și Muslim au relatat de la Abū Hurayrah: Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

لو يَعلم الناسُ ما في النّداء والصَّف الأول ثم لَم يجدوا إلاَّ أن يستهموا عليه لاستَهموا، ولو يعلمون ما في التهجير لاستبقوا إليه، ولو يعلمون ما في العَتمة والصبح لأتوهما ولو حَبْواً

„Dacă oamenii ar ști ce răsplată se află în chemarea la rugăciune și în primul rând, apoi n-ar găsi altă cale de a ajunge la ele decât tragerea la sorți, ar trage la sorți. Dacă ar ști ce răsplată se află în venirea devreme la rugăciune, s-ar întrece pentru ea. Iar dacă ar ști ce răsplată se află în rugăciunea de noapte și în cea a zorilor, ar veni la ele chiar și târându-se."[36]

Al-istihām înseamnă tragerea la sorți. Al-tahjīr înseamnă venirea devreme la rugăciunea de la amiază; s-a mai spus că se referă la fiecare rugăciune. Al-ʿatamah este rugăciunea de noapte, ʿishāʾ.

36 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (615) și Ṣaḥīḥ Muslim (427).

Al-Bukhārī și Muslim au mai relatat de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إذا نُوديَ للصلاة أَدْبَرَ الشيطانُ له ضُراط، حتى لا يسمع التأذين، فإذا قُضي التأذين أَقْبَلَ، فإذا ثُوِّب بالصلاة أَدْبَرَ [أي: إذا أقيمت الصلاة] فإذا قُضي التَّثويبُ أَقْبَلَ، حتى يَخطرَ بين المَرء ونفسه، يقول: اذْكُر كذا، اذكُر كذا لِمَا لَم يكن يَذْكُر، حتى يَظلَّ الرَّجلُ لا يَدري كم صلَّى

„Când se face chemarea la rugăciune, Satana se îndepărtează, dând vânturi, ca să nu audă adhanul. Când chemarea se încheie, se întoarce. Când se face chemarea de începere a rugăciunii, se îndepărtează [adică atunci când este rostită iqāmah]. Când aceasta se încheie, se întoarce și se strecoară între om și gândurile lui, spunând: «Amintește-ți cutare! Amintește-ți cutare!» — lucruri la care nu se gândise —, până când omul nu mai știe cât s-a rugat.”[37]

Hadithul arată că adhanul îl alungă pe Satana. Când îl aude, întoarce spatele și fuge ca să nu-l audă. Fuge fiindcă îi displace să-l asculte, iar când chemarea se încheie, se întoarce cu șoapte pentru a strica rugăciunea celui care se roagă. Textele despre meritul adhanului sunt numeroase.

Când musulmanul aude chemarea, îi este recomandat să spună asemenea cuvintelor muezinului. În cele două Ṣaḥīḥ-uri este stabilită relatarea lui Abū Saʿīd al-Khudrī, Allah să fie mulțumit de el, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

37 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (608) și Ṣaḥīḥ Muslim (389).

إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ

„Când auziți chemarea, spuneți asemenea cuvintelor muezinului.”[38]

În Ṣaḥīḥ Muslim, ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إِذا قَالَ الْمُؤَذِّنُ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ، قَالَ: لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الفَلاَحِ، قَالَ: لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ، ثُمَّ قَالَ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، قَالَ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ مِنْ قَلْبِهِ، دَخَلَ الجَنَّةَ

„Când muezinul spune: «Allah este Cel mai Mare! Allah este Cel mai Mare!», iar unul dintre voi spune: «Allah este Cel mai Mare! Allah este Cel mai Mare!»; apoi el spune: «Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah», iar acesta spune: «Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah»; apoi el spune: «Mărturisesc că Muḥammad este

38 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (611) și Ṣaḥīḥ Muslim (383).

Trimisul lui Allah», iar acesta spune: «Mărturisesc că Muḥammad este Trimisul lui Allah»; apoi el spune: «Veniți la rugăciune!», iar acesta spune: «Nu există putere și nici tărie decât prin Allah»; apoi el spune: «Veniți la izbândă!», iar acesta spune: «Nu există putere și nici tărie decât prin Allah»; apoi el spune: «Allah este Cel mai Mare! Allah este Cel mai Mare!», iar acesta spune: «Allah este Cel mai Mare! Allah este Cel mai Mare!»; apoi el spune: «Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah», iar acesta spune din inimă: «Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah», el va intra în Paradis."[39]

Hadithul arată meritul ascultării chemării și al repetării cuvintelor ei împreună cu muezinul: omul spune aceleași cuvinte ca el, cu excepția expresiilor حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ – *„Veniți la rugăciune!"* și حَيَّ عَلَى الفَلاَحِ – *„Veniți la izbândă!"*, în locul cărora spune:

لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ

„Nu există putere și nici tărie decât prin Allah."

Aceasta, fiindcă حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ – *„Veniți la rugăciune!"* îi cheamă pe oameni să vină pentru a o împlini, iar حَيَّ عَلَى الفَلاَحِ – *„Veniți la izbândă!"* îi cheamă să vină pentru a dobândi răsplata ei. Spunând la auzul lor لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ – *„Nu există putere și nici tărie decât prin Allah"*, musulmanul cere ajutorul lui Allah ca să împlinească aceasta.

Cuvintele Profetului ﷺ *„din inimă"* (مِنْ قَلْبِهِ) arată condiția sincerității, deoarece aceasta este temelia fără de care faptele și vorbele nu sunt primite.

39 Ṣaḥīḥ Muslim (385).

După ce aude cele două mărturisiri, face parte din Sunnah ca musulmanul să spună:

وأنا أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، وأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيتُ باللهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولاً، وَبالإِسْلاَمِ دِيناً

„Și eu mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, Unicul, fără asociat, și că Muḥammad este robul și Trimisul Său. Sunt mulțumit să-L am pe Allah ca Domn, pe Muḥammad ca Trimis și Islamul ca religie."

Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la Saʿd ibn Abī Waqqāṣ, Allah să fie mulțumit de el, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، وأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيتُ باللهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولاً، وَبالإِسْلاَمِ دِيناً، غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ

„Cel care spune când aude muezinul: «Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, Unicul, fără asociat, și că Muḥammad este robul și Trimisul Său. Sunt mulțumit să-L am pe Allah ca Domn, pe Muḥammad ca Trimis și Islamul ca religie», îi vor fi iertate păcatele."[40]

40 Ṣaḥīḥ Muslim (386).

Abū ʿAwānah a relatat acest hadith în Mustakhraj-ul său în formularea:

مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، قال:
أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَضِيتُ باللهِ

„Cel care spune, când îl aude pe muezin rostind: «Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah», «Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah. Sunt mulțumit cu Allah...»" — până la sfârșitul hadithului.

Această formulare arată limpede că ascultătorul spune aceasta după ce răspunde muezinului la cele două mărturisiri. O spune o singură dată.[41]

După încheierea adhanului, musulmanului îi este recomandat să ceară binecuvântare asupra Trimisului lui Allah ﷺ și să-I ceară lui Allah pentru el al-wasīlah. Celui care cere pentru el al-wasīlah i se va cuveni mijlocirea. În Ṣaḥīḥ Muslim, ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, a relatat că l-a auzit pe Profet ﷺ spunând:

41 A se vedea: șeicul Bakr Abū Zayd, Taṣḥīḥ al-duʿā', p. 371.

إِذا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلاَةً صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْراً، ثُمَّ سَلُوا اللهَ لِيَ الوَسِيلَةَ، فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الجَنَّةِ لاَ تَنْبَغِي إِلاَّ لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللهِ، وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِيَ الوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ

„Când auziți muezinul, spuneți asemenea cuvintelor lui. Apoi cereți binecuvântare asupra mea, fiindcă pe cel care cere o dată binecuvântare asupra mea Allah îl binecuvântează de zece ori. Apoi cereți-I lui Allah pentru mine al-wasīlah, căci aceasta este o treaptă în Paradis care nu i se cuvine decât unui singur rob dintre robii lui Allah și nădăjduiesc să fiu eu acela. Celui care cere pentru mine al-wasīlah i se va cuveni mijlocirea."[42]

42 Ṣaḥīḥ Muslim (384).

Cea mai bună formulă a binecuvântării asupra lui este binecuvântarea ibrahimică pe care Profetul ﷺ a învățat-o comunității sale, spunând:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

„O, Allah, binecuvântează-l pe Muḥammad și familia lui Muḥammad, așa cum l-ai binecuvântat pe Ibrāhīm și familia lui Ibrāhīm! Cu adevărat, Tu ești Vrednic de laudă, Plin de slavă. O, Allah, revarsă binecuvântarea Ta asupra lui Muḥammad și asupra familiei lui Muḥammad, așa cum ai revărsat-o asupra lui Ibrāhīm și asupra familiei lui Ibrāhīm! Cu adevărat, Tu ești Vrednic de laudă, Plin de slavă.”

Al-Bukhārī a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la Jābir ibn ʿAbd Allāh, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاَةِ القَائِمَةِ آتِ مُحَمَّداً الوَسِيلَةَ وَالفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً الَّذِي وَعَدْتَهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ القِيَامَةِ

„Cel care spune când aude chemarea: «O, Allah, Stăpân al acestei chemări desăvârșite și al rugăciunii care va fi împlinită, dă-i lui Muḥammad al-wasīlah și treapta de cinste și ridică-l la locul lăudat pe care i l-ai făgăduit», i se va cuveni mijlocirea mea în Ziua Învierii."[43]

După aceasta, musulmanul Îl poate ruga pe Allah pentru sine cu orice dorește din binele vieții acesteia și al Vieții de Apoi, căci acesta este unul dintre prilejurile în care invocarea primește răspuns. Abū Dāwūd a relatat în Sunan-ul său de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, că un bărbat a spus: *„O, Trimis al lui Allah, muezinii ne întrec în merit!"* Trimisul lui Allah ﷺ i-a răspuns:

قُلْ كما يَقولونَ، فإذا انتهيتَ فسَلْ تُعْطَه

„Spune asemenea cuvintelor lor, iar după ce închei, cere și ți se va da."[44]

43 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (614).

44 Sunan Abī Dāwūd (524). Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (4403).

El a mai relatat de la Anas ibn Mālik, Allah să fie mulțumit de el, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

لَا يُرَدُّ الدُّعَاءُ بَيْنَ الأَذَانِ وَالإِقَامَةِ

„Invocarea dintre adhan și iqāmah nu este respinsă."[45]

Acestea sunt, împreună, cele relatate în această privință. Musulmanul trebuie să se ferească cu cea mai mare grijă de lucrurile pe care oamenii le-au introdus fără ca ele să fie întemeiate pe Sunnah sau susținute de o dovadă. Allah Preaînaltul știe cel mai bine.

45 Sunan Abī Dāwūd (521). Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (3408).

5 Pomenirile de la începutul rugăciunii

De la Profet ﷺ s-au stabilit mai multe feluri de pomeniri și invocări prin care musulmanul își începe rugăciunea, fie ea obligatorie sau voluntară. Profetul ﷺ nu folosea mereu o singură formulă, ci deschidea rugăciunea cu felurite formule. În general, ele cuprind preamărirea lui Allah, slăvirea și lauda Sa, Binecuvântatul și Preaînaltul, așa cum I se cuvine, precum și cererea de iertare a păcatelor. Musulmanul nu este ținut de o singură formulă: oricare dintre ele ar folosi-o, nu are nicio vină. Mai bine este să le folosească alternativ, uneori pe unele, alteori pe altele, căci aceasta înseamnă o urmare mai deplină a Profetului ﷺ.

Printre aceste formule se află ceea ce este stabilit în cele două Ṣaḥīḥ-uri de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, care a spus:

كَانَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم إِذا اسْتَفْتَحَ الصَّلاَةَ سَكَتَ هُنَيَّةً قَبْلَ أَنْ يَقْرَأَ، فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: يَا رَسُولَ اللهِ! بِأَبِي وَأُمِّي، أَرَأَيْتَ سُكُوتَكَ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَالقِرَاءَةِ مَا تَقُولُ؟ قَالَ: أَقُولُ: اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ المَشْرِقِ وَالمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ

الأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالثَّلْجِ وَالمَاءِ وَالبَرَدِ

„Când începea rugăciunea, Trimisul lui Allah ﷺ păstra o scurtă tăcere înainte de a recita. Abū Hurayrah l-a întrebat: «O, Trimis al lui Allah, tatăl și mama mea să-ți fie răscumpărare! În timpul tăcerii dintre takbīr și recitare, ce spui?» El a răspuns: «Spun: O, Allah, îndepărtează-mă de păcatele mele așa cum ai îndepărtat răsăritul de apus! O, Allah, curăță-mă de păcatele mele așa cum haina albă este curățată de murdărie! O, Allah, spală-mă de păcatele mele cu zăpadă, apă și grindină!»”[46]

Această formulă cuprinde cererea către Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, de a-l îndepărta pe rob de greșelile sale, adică de păcate, așa cum a îndepărtat răsăritul de apus. Aceasta se face prin ștergerea păcatelor, prin faptul de a nu-l trage la răspundere pentru ele și prin sprijinirea lui ca să se țină departe de ele. Îi cere să-l curețe de păcate așa cum este curățată haina albă de murdărie, până când nu mai rămâne nicio urmă, și să-l spele de ele cu zăpadă, apă și grindină. Aceasta arată cât de mare este nevoia inimii și a trupului de ceea ce le curăță, le răcorește și le întărește.

46 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (744) și Ṣaḥīḥ Muslim (598).

Printre formulele cu care Profetul ﷺ își începea rugăciunea se află ceea ce Abū Dāwūd și alții au relatat de la ʿĀʾishah, Abū Saʿīd, Allah să fie mulțumit de amândoi, și de la alții:

أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم كان إِذا افْتَتَحَ الصَّلاَةَ قَالَ:
سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلاَ
إِلَهَ غَيْرُكَ

„Când începea rugăciunea, Profetul ﷺ spunea: «Slavă Ție, o, Allah, și laudă Ție! Binecuvântat este numele Tău, preaînaltă este măreția Ta și nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Tine.»”[47]

Această formulă de început este consacrată în întregime laudei lui Allah, Preaslăvitul, și afirmării curăției Sale de orice lucru care nu I se cuvine. El, Binecuvântatul și Preaînaltul, este mai presus de orice cusur, lipsit de orice neajuns și vrednic de orice laudă.

تَعَالَى جَدُّكَ

„Preaînaltă este măreția Ta.”

47 Sunan Abī Dāwūd (775) și (776). Muslim (399) l-a relatat de la ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, Allah să fie mulțumit de el, oprit la acesta, fără a-l atribui Profetului ﷺ.

Adică măreția Ta este înaltă și înălțată, mai presus de orice măreție; rangul Tău este deasupra oricărui rang, iar stăpânirea Ta biruie orice stăpânire. Măreția Lui, Binecuvântatul și Preaînaltul, este prea înaltă pentru a avea vreun asociat la stăpânire, la domnie, la dreptul de a fi adorat sau în vreunul dintre numele și atributele Sale. Așa au spus djinnii credincioși:

﴿وَأَنَّهُۥ تَعَٰلَىٰ جَدُّ رَبِّنَا مَا ٱتَّخَذَ صَٰحِبَةً وَلَا وَلَدًا﴾

„Și preaînaltă este măreția Domnului nostru! El nu Și-a luat nici soață și nici copil.”[48]

Coran, al-Jinn 72:3

Adică măreția Lui este prea înaltă, iar numele Sale sunt prea sfinte pentru a avea o soață sau un copil.

وَلاَ إِلَهَ غَيْرُكَ

„Și nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Tine.”

Aceasta înseamnă: nimeni în afară de Tine nu este adorat pe drept. Astfel, această măreață formulă de început cuprinde cele trei feluri ale tawḥīd-ului: unicitatea domniei, unicitatea adorării și unicitatea numelor și atributelor.

48 Sura al-Jinn, versetul 3.

Printre formulele de început întemeiate se află și ceea ce Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, care a spus:

بينما نحن نُصَلِّي مع رسول الله صلى الله عليه وسلم إذ قال رجلٌ من القوم: الله أكبرُ كبيراً، والحمدُ لله كثيراً، وسبحان اللهِ بُكرةً وأصيلاً، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: مَن القائل كلمة كذا وكذا؟ قال رجلٌ من القوم: أنا يا رسول الله، قال: عجبتُ لها، فُتحت لها أبواب السماء. قال ابن عمر: فما تركتُهنَّ منذ سمعتُ رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول ذلك

„În timp ce ne rugam împreună cu Trimisul lui Allah ﷺ, un bărbat dintre oameni a spus: «Allah este Cel mai Mare, cu adevărat mare! Multă laudă Îi aparține lui Allah și slavă lui Allah dimineața și seara!» Trimisul lui Allah ﷺ a întrebat: «Cine a spus cutare și cutare cuvinte?» Un bărbat dintre oameni a răspuns: «Eu, o, Trimis al lui Allah.» El a spus: «M-am minunat de ele: pentru ele s-au deschis porțile cerului.»” Ibn ʿUmar a spus: „Nu am încetat să le rostesc de când l-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând aceasta.”[49]

49 Ṣaḥīḥ Muslim (601).

Toate acestea sunt pomenire și laudă aduse lui Allah, Preaslăvitul, prin aceste mărețe cuvinte:

اللهُ أكبرُ كبيراً، والحمدُ للهِ كثيراً، وسبحان اللهِ بُكرةً وأصيلاً

„Allah este Cel mai Mare, cu adevărat mare! Multă laudă Îi aparține lui Allah și slavă lui Allah dimineața și seara!"

Ele sunt, în întregime, preamărire, laudă și slăvire aduse lui Allah. Formula este astfel consacrată numai laudei lui Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul.
Printre formulele de început relatate se află ceea ce Muslim a transmis în Ṣaḥīḥ-ul său de la ʿAlī, Allah să fie mulțumit de el, despre Trimisul lui Allah ﷺ:

أَنَّهُ كَانَ إِذا قَامَ إِلَى الصَّلاَةِ قَالَ: وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ حَنِيفاً وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ، إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي للهِ رَبِّ العَالَمِينَ، لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ، أَنْتَ رَبِّي، وَأَنَا عَبْدُكَ ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي ذنُوبِي جَمِيعاً، إِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ، واهْدِنِي لأَحْسَنِ الأَخْلاَقِ، لاَ يَهْدِي لأَحْسَنِهَا إِلاَّ

أَنْتَ، وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئَهَا لاَ يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئَهَا إِلاَّ أَنْتَ،
لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ، وَالخَيْرُ كُلُّهُ فِي يَدَيْكَ، وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ،
أَنَا بِكَ وَإِلَيْكَ، تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

„Când se ridica la rugăciune, el spunea: «Mi-am îndreptat fața către Cel care a creat cerurile și pământul, urmând numai credința dreaptă, și nu sunt dintre politeiști. Cu adevărat, rugăciunea mea, jertfa mea, viața și moartea mea Îi aparțin lui Allah, Stăpânul lumilor. El nu are niciun asociat. Aceasta mi s-a poruncit și eu sunt dintre musulmani. O, Allah, Tu ești Împăratul. Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Tine. Tu ești Domnul meu, iar eu sunt robul Tău. Mi-am nedreptățit sufletul și îmi recunosc păcatul, așadar iartă-mi toate păcatele, căci nimeni nu iartă păcatele în afară de Tine. Călăuzește-mă către cele mai frumoase însușiri, căci nimeni nu călăuzește către ele în afară de Tine, și îndepărtează de mine însușirile rele, căci nimeni nu le îndepărtează de mine în afară de Tine. Răspund chemării Tale și mă supun Ție iar și iar. Tot binele este în mâinile Tale, iar răul nu Îți este atribuit. Prin Tine trăiesc și către Tine mă întorc. Tu ești Binecuvântat și Preaînalt. Îți cer iertare și mă căiesc înaintea Ta.»”[50]

Toate acestea sunt o mărturisire a robului despre starea de smerenie, supunere și umilință pe care trebuie să o aibă înaintea Creatorului cerurilor și al pământului.

وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ

„Mi-am îndreptat fața către Cel care a creat cerurile și pământul.”

Adică mi-am închinat numai Ție religia și faptele mele și numai către Tine m-am îndreptat cu adorarea mea și cu ținta mea.

50 Ṣaḥīḥ Muslim (771).

Cuvântul *ḥanīfan* înseamnă că mă îndepărtez de politeism spre tawḥīd.

إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي للهِ رَبِّ العَالَمِينَ

„Cu adevărat, rugăciunea mea, jertfa mea, viața și moartea mea Îi aparțin lui Allah, Stăpânul lumilor."

A amintit în mod aparte aceste două adorări, rugăciunea și jertfa — adică înjunghierea animalului ca act de adorare —, datorită nobleței lor și marelui lor merit. Sinceritatea omului față de Allah în rugăciune și în jertfă atrage după sine sinceritatea sa în toate celelalte fapte. Cuvintele وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي — *„viața și moartea mea"* se referă la ceea ce fac în timpul vieții și la credința și faptele drepte în care mor: toate Îi aparțin lui Allah, Stăpânul lumilor, care nu are niciun asociat în nimic din acestea.

اللَّهُمَّ أَنْتَ المَلِكُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ، أَنْتَ رَبِّي، وَأَنَا عَبْدُكَ ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعاً، إِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ

„O, Allah, Tu ești Împăratul. Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Tine. Tu ești Domnul meu, iar eu sunt robul Tău. Mi-am nedreptățit sufletul și îmi recunosc păcatul, așadar iartă-mi toate păcatele, căci nimeni nu iartă păcatele în afară de Tine."

În aceste cuvinte, omul caută apropierea de Allah prin stăpânirea Sa, prin dreptul Său unic de a fi adorat și prin domnia Sa. Robul recunoaște că Îi este rob, că s-a nedreptățit pe sine și își mărturisește păcatul. Recunoaște că El, Preaslăvitul, este Cel care

iartă păcatele și că numai El le poate ierta. Prin aceasta nădăjduiește ca Domnul său să-i ierte păcatul.

وَاهْدِنِي لأَحْسَنِ الأَخْلاَقِ، لاَ يَهْدِي لأَحْسَنِهَا إِلاَّ أَنْتَ،
وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئَهَا لاَ يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئَهَا إِلاَّ أَنْتَ

„Călăuzește-mă către cele mai frumoase însușiri, căci nimeni nu călăuzește către ele în afară de Tine, și îndepărtează de mine însușirile rele, căci nimeni nu le îndepărtează de mine în afară de Tine."

Aici Îi cere lui Allah călăuzire către purtarea frumoasă și recunoaște că numai Allah călăuzește către ea. Îi cere să îndepărteze de la el purtarea rea și josnică și recunoaște că numai Allah o poate îndepărta.

Cuvântul *labbayk* (لَبَّيْكَ) înseamnă răspuns la chemarea lui Allah și împlinirea poruncii Sale, Preaslăvitul. Iar *saʿdayk* (سَعْدَيْكَ) înseamnă o supunere urmată de alta, adică ascultare după ascultare.

وَالخَيْرُ كُلُّهُ فِي يَدَيْكَ

„Tot binele este în mâinile Tale."

Adică vistieriile sale sunt la Tine și numai Tu ești Cel care îl dăruiește și îl oferă prin harul Său.

وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ

„Iar răul nu Îți este atribuit."

Aceste cuvinte arată că Allah este mai presus de a-I fi atribuit răul. Răul nu Îi este atribuit în nicio privință: nici în Ființa Sa, nici în numele Sale, nici în atributele Sale și nici în faptele Sale. Răul

se află numai în unele dintre lucrurile create de El și asupra cărora se răsfrâng faptele Sale. Răul se află în lucrul hotărât, nu în hotărârea însăși. El, Binecuvântatul și Preaînaltul, este mai presus de a-I fi atribuit răul. Dimpotrivă, tot ceea ce Îi este atribuit este bine.

وأنا بكَ وإليكَ

„Prin Tine trăiesc și către Tine mă întorc."

Adică prin Tine caut ocrotire și la Tine mă refugiez. Sau: prin Tine trăiesc și mor, iar la Tine sunt întoarcerea și destinația.

تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ

„Tu ești Binecuvântat și Preaînalt."

Aceasta afirmă că El, Preaslăvitul, este vrednic de laudă și preamărire. Apoi a încheiat această formulă de început prin cererea de iertare și pocăință. Hadithul are și o continuare. Allah Preaînaltul știe cel mai bine.

6 Feluritele formule de început al rugăciunii

Am amintit mai înainte mai multe formule cu care Profetul ﷺ își începea rugăciunea și am lămurit câteva dintre înțelesurile lor. Am arătat și că Profetul ﷺ nu folosea mereu o singură formulă, ci uneori începea cu una, alteori cu alta. Cel care cugetă la formulele de început transmise de la Profet ﷺ va vedea că ele sunt de trei feluri:

- Un fel cuprinde lauda adusă lui Allah.
- Un alt fel cuprinde mărturisirea robului despre adorarea lui Allah.
- Un alt fel cuprinde invocare și cerere.

Șeicul Islamului Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el, a statornicit în această privință un principiu măreț și a înfățișat pe larg dovezile sale: cea mai înaltă pomenire este cea care cuprinde lauda lui Allah; îi urmează mărturisirea robului despre adorarea lui Allah, apoi invocarea făcută de rob. După aceasta, el a spus:

„Când acest principiu este limpede, cea mai bună formulă de început este cea care cuprinde numai laudă, cum sunt:

سبحانك اللَّهمَّ وبحمدك، وتبارك اسمك، وتعالى جدُّك، ولا إله غيرك

«Slavă Ție, o, Allah, și laudă Ție! Binecuvântat este numele Tău, preaînaltă este măreția Ta și nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Tine.»

Și cuvintele:

اللهُ أكبرُ كبيراً، والحمدُ للهِ كثيراً، وسبحانَ اللهِ بُكرةً وأصيلاً

«Allah este Cel mai Mare, cu adevărat mare! Multă laudă Îi aparține lui Allah și slavă lui Allah dimineața și seara!»

Însă prima cuprinde o laudă care nu se află în cea de-a doua. Ea cuprinde pomenirile numite «faptele bune care dăinuie», care sunt cele mai bune cuvinte după Coran, și cuprinde expresia تبارك اسمك وتعالى جدُّك *— «Binecuvântat este numele Tău și preaînaltă este măreția Ta», amândouă regăsindu-se și în Coran. De aceea, cei mai mulți dintre înaintași își începeau rugăciunea cu ea, iar ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, Allah să fie mulțumit de el, o rostea cu glas tare pentru a-i învăța pe oameni.*

După aceasta urmează al doilea fel, mărturisirea despre adorarea robului, cum sunt cuvintele:

وجَّهت وجهي للذي فطر السموات والأرض

«Mi-am îndreptat fața către Cel care a creat cerurile și pământul...»

Aceasta cuprinde și invocare. Dacă robul își începe rugăciunea cu această formulă după cea dintâi, el a adunat cele trei feluri. Aceasta este cea mai bună formulă de început, după cum este arătat limpede într-un hadith. Aceasta este alegerea lui Abū Yūsuf și a ministrului Ibn Hubayrah, precum și, dintre învățații școlii lui Aḥmad, a autorului lucrării al-Ifṣāḥ. Așa îmi încep și eu rugăciunea.

După aceasta urmează al treilea fel, precum cuvintele:

اللَّهمَّ باعِد بيني وبين خطاياي كما باعدت بين المشرق والمغرب

«O, Allah, îndepărtează-mă de păcatele mele așa cum ai îndepărtat răsăritul de apus...»

Până la sfârșitul invocării." Aici se încheie cuvintele sale, Allah să aibă milă de el.[51]

El, Allah să aibă milă de el, a mai statornicit în mai multe locuri din scrierile sale o regulă folositoare despre adorările pentru care legislația a adus mai multe forme: ele se împlinesc în toate formele transmise. El a spus:

„Am arătat mai înainte, în mai multe locuri, că adorările pe care Profetul ﷺ le-a împlinit în felurite forme sunt prescrise în toate acele forme și că niciuna dintre ele nu este nerecomandată. Așa sunt diferitele formule ale tashahhud-ului, diferitele formule de început al rugăciunii, împlinirea rugăciunii witr la începutul sau la sfârșitul nopții, recitarea cu glas tare sau în șoaptă la rugăciunea din timpul nopții, diferitele lecturi în care a fost revelat Coranul, formulele de takbīr de la sărbătoare, repetarea mărturisirilor în adhan — tarjīʿ — sau omiterea acestei repetări, precum și rostirea o dată sau de două ori a formulelor din iqāmah..."

Apoi a arătat, Allah să aibă milă de el, că această problemă se cercetează din două privințe:

Prima: toate aceste forme sunt îngăduite, fără ca vreuna să fie nerecomandată.

A doua: în privința feluritelor forme pe care le-a practicat Profetul ﷺ, chiar dacă unele sunt socotite mai merituoase, urmarea Profetului ﷺ prin folosirea uneia uneori și a alteia alteori este mai bună decât păstrarea unei singure forme și părăsirea celeilalte. Cea mai bună călăuzire este călăuzirea lui

51 Majmūʿ al-fatāwā (22/394–395).

Muḥammad ﷺ, iar el, fără îndoială, nu folosea mereu o singură formulă de început.[52]

> *El, Allah să aibă milă de el, a mai spus: „Când spunem că alternarea acestor pomeniri este mai bună, aceasta înseamnă și o preferință pentru felul de a alterna în ansamblu. Totuși, o formă mai puțin merituoasă poate fi mai folositoare pentru unii oameni, fiindcă li se potrivește... și folosul pe care îl au din ea este mai deplin. Așa stau lucrurile cu cei mai mulți oameni: dintr-o formă mai puțin merituoasă, care se potrivește stării lor încă nedesăvârșite, pot avea un folos pe care nu-l au din forma mai merituoasă. Adorarea din care omul are folos, la care inima îi este prezentă și pe care o dorește este mai bună decât o adorare pe care o împlinește cu nepăsare și fără dorință. Prin urmare, păstrarea unei forme mai puțin merituoase îi poate fi mai folositoare datorită iubirii sale pentru ea, prezenței inimii și înțelegerii acelei pomeniri."*[53]

De la Profet ﷺ s-au mai stabilit și alte formule cu care începea rugăciunea din timpul nopții. Printre ele se află ceea ce al-Bukhārī a relatat de la Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său:

كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم إِذا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتَهَجَّدُ قَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ الحَمْدُ، أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الحَمْدُ، لَكَ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الحَمْدُ، أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ، وَلَكَ

52 A se vedea: Majmūʿ al-fatāwā (22/336–343).

53 A se vedea: Majmūʿ al-fatāwā (22/348).

اَلْحَمْدُ، أَنْتَ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ، وَقَوْلُكَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ، وَمُحَمَّدٌ صلى الله عليه وسلم حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ

„Când se ridica noaptea pentru rugăciunea tahajjud, Profetul ﷺ spunea: «O, Allah, Ție Îți aparține lauda! Tu ești Cel care susține cerurile, pământul și pe cei aflați în ele. Ție Îți aparține lauda! A Ta este stăpânirea cerurilor, a pământului și a celor aflați în ele. Ție Îți aparține lauda! Tu ești Lumina cerurilor și a pământului. Ție Îți aparține lauda! Tu ești Împăratul cerurilor și al pământului. Ție Îți aparține lauda! Tu ești Adevărul, făgăduința Ta este adevăr, întâlnirea cu Tine este adevăr, cuvântul Tău este adevăr, Paradisul este adevăr, Focul este adevăr, profeții sunt adevăr, Muḥammad ﷺ este adevăr, iar Ceasul este adevăr. O, Allah, Ție m-am supus, în Tine am crezut, pe Tine m-am bizuit, la Tine m-am întors, prin Tine îmi apăr pricina și la Tine caut judecata. Iartă-mi ceea ce am făcut mai înainte și ceea ce voi face mai târziu, ceea ce am ascuns și ceea ce am arătat. Tu ești Cel care dă întâietate și Cel care lasă în urmă. Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Tine.»”[54]

54 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (1120) și Ṣaḥīḥ Muslim (769).

Această pomenire cuprinde cele trei feluri amintite: lauda lui Allah, mărturisirea robului despre adorarea lui Allah și cererea. Mai întâi sunt amintite adevărurile despre Allah, Ziua de Apoi și Trimisul Său ﷺ, apoi este mărturisită credința robului și recunoașterea unicității lui Allah, iar la sfârșit se află cererea.[55]

În ansamblu, este o pomenire măreață și o invocare binecuvântată, care cuprinde temeliile credinței, bazele religiei și adevărurile Islamului. Robul caută apropierea de Allah prin lauda și preamărirea Lui și prin recunoașterea faptului că Îi este rob, apoi Îi cere, Binecuvântatului și Preaînaltului, iertarea păcatelor.

55 A se vedea: Majmūʿ al-fatāwā (22/390).

Printre formulele cu care Profetul ﷺ începea rugăciunea din timpul nopții se află și ceea ce Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea, care a spus:

كَانَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم إِذا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ افْتَتَحَ الصَّلاةَ: اللَّهُمَّ رَبَّ جَبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ، فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ، عَالِمَ الغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ، اهْدِنِي لِمَا اخْتُلِفَ فِيهِ مِنَ الحَقِّ بِإِذْنِكَ، إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

„Când se ridica în timpul nopții, Trimisul lui Allah ﷺ își începea rugăciunea spunând: «O, Allah, Domn al lui Ǧabrāʾīl, Mīkāʾīl și Isrāfīl, Creator al cerurilor și al pământului, Cunoscător al celor nevăzute și al celor văzute! Tu judeci între robii Tăi în cele asupra cărora au neînțelegeri. Călăuzește-mă, cu îngăduința Ta, către adevărul asupra căruia există neînțelegeri. Cu adevărat, Tu călăuzești pe cine voiești pe o cale dreaptă.»”[56]

Aici omul caută apropierea de El, Preaslăvitul, prin domnia Sa generală și prin domnia Sa aparte asupra acestor trei îngeri însărcinați cu ceea ce ține de viață. Jibrīl este însărcinat cu revelația, prin care au viață inimile și sufletele. Mīkāʾīl este însărcinat cu ploaia, prin care trăiesc pământul, plantele și animalele. Isrāfīl este însărcinat cu suflarea în trâmbiță, prin care

56 Ṣaḥīḥ Muslim (770).

făpturile vor avea viață după moartea lor.[57]

Omul caută apropierea de El și prin faptul că este Creatorul cerurilor și al pământului, adică Cel care le-a creat și le-a adus la existență, prin cunoașterea Sa a celor nevăzute și a celor văzute — a celor ascunse și a celor arătate — și prin faptul că El este Cel care judecă între robii Săi în cele asupra cărora aveau neînțelegeri. Prin aceasta Îi cere să-l călăuzească, cu îngăduința Sa, către adevărul asupra căruia există neînțelegeri.

Călăuzirea este cunoașterea adevărului, împreună cu urmărirea și alegerea lui înaintea altor lucruri. Cel călăuzit este acela care voiește adevărul și îl pune în practică. Aceasta este cea mai mare binefacere a lui Allah asupra robului. Îi cerem lui Allah să ne călăuzească pe toți către El, pe o cale dreaptă, și să ne ajute la tot binele.

57 A se vedea: Ibn al-Qayyim, Ighāthat al-lahfān (2/172).

7 Pomenirile înclinării, ridicării, prosternării și șederii dintre cele două prosternări

În această privință au fost transmise mai multe pomeniri și invocări. În cele ce urmează sunt înfățișate câteva dintre textele relatate, împreună cu lămurirea unor înțelesuri ale lor.
Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la Ḥudhayfah, Allah să fie mulțumit de el, care a spus:

صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم ذَاتَ لَيْلَةٍ فَافْتَتَحَ البَقَرَةَ، فَقُلْتُ يَرْكَعُ عِنْدَ المِائَةِ، ثُمَّ مَضَى، فَقُلْتُ يُصَلِّي بِهَا فِي رَكْعَةٍ، فَمَضَى، فَقُلْتُ يَرْكَعُ بِهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ النِّسَاءَ، فَقَرَأَهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ آلَ عِمْرَانَ، فَقَرَأَهَا، يَقْرَأُ مُتَرَسِّلاً، إِذا مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا تَسْبِيحٌ سَبَّحَ، وَإِذَا مَرَّ بِسُؤَالٍ سَأَلَ، وَإِذَا مَرَّ بِتَعَوُّذٍ تَعَوَّذَ، ثُمَّ رَكَعَ، فَجَعَلَ يَقُولُ: سُبْحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ، فَكَانَ رُكُوعُهُ نَحْواً مِنْ قِيَامِهِ، ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، ثُمَّ

قَامَ طَوِيلاً قَرِيباً مِمَّا رَكَعَ، ثُمَّ سَجَدَ فَقَالَ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَى، فَكَانَ سُجُودُهُ قَرِيباً مِنْ قِيَامِهِ

„M-am rugat într-o noapte împreună cu Profetul ﷺ. El a început sura al-Baqarah și mi-am spus: «Se va pleca după o sută de versete.» Dar a continuat, iar eu mi-am spus: «O va recita pe toată într-o singură unitate de rugăciune.» A continuat, iar eu mi-am spus: «Se va pleca atunci când o va încheia.» Apoi a început sura al-Nisāʾ și a recitat-o, apoi a început Āl ʿImrān și a recitat-o. Recita pe îndelete. Când trecea pe la un verset care cuprinde slăvirea lui Allah, Îl slăvea; când trecea pe la o cerere, cerea; iar când trecea pe la o cerere de ocrotire, cerea ocrotire. Apoi s-a plecat și a început să spună: «Slavă Domnului meu, Cel Măreț!» Înclinarea lui era aproape la fel de lungă ca statul său în picioare. Apoi a spus: «Allah îi răspunde celui care Îl laudă.» A stat apoi mult timp în picioare, aproape cât stătuse înclinat. După aceea s-a prosternat, spunând: «Slavă Domnului meu, Cel Preaînalt!» Prosternarea lui era aproape la fel de lungă ca statul său în picioare."[58]

Acest hadith arată că musulmanul spune **în înclinare**:

سُبْحَانَ رَبِّيَ العَظِيم

„Slavă Domnului meu, Cel Măreț!"

Iar **în prosternare**:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَى

„Slavă Domnului meu, Cel Preaînalt!"

58 Ṣaḥīḥ Muslim (772).

Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a spus:

„Celui care se înclină i-a fost prescris să pomenească măreția Domnului său în timp ce el însuși se apleacă, se micșorează și se supune. El, Preaslăvitul, este descris prin măreția Sa, fiind mai presus de orice lucru care contrazice maiestatea, slava și măreția Sa. Cele mai bune cuvinte pe care le poate spune cel înclinat sunt, fără îndoială: سُبْحَانَ رَبِّيَ العَظِيم *— «Slavă Domnului meu, Cel Măreț!» Allah, Preaslăvitul, le-a poruncit robilor aceasta, iar vestitorul trimis de El, mijlocitorul vestirii dintre El și robii Săi, a rânduit acest loc pentru această pomenire. Când a fost revelat:*

﴿فَسَبِّحْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلْعَظِيمِ﴾

«Așadar, slăvește numele Domnului tău, Cel Măreț!»[59]
Coran, al-Wāqiʿah 56:74

El a spus:

اجعلوها في ركوعكم

«Rostiți-o în înclinarea voastră...»”[60]

Despre prosternare, el a spus: „În ea a fost prescrisă lauda adusă lui Allah care i se potrivește, și anume cuvintele robului: سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَى *— «Slavă Domnului meu, Cel Preaînalt!»*

Acestea sunt cele mai bune cuvinte rostite în ea. Nu s-a relatat de la Profet ﷺ o poruncă de a spune altceva în prosternare, atunci când a spus:

59 Sura al-Wāqiʿah, versetul 74.

60 Ibn al-Qayyim, Kitāb al-ṣalāh, p. 176.

اجعلوها في سجودكم

«Rostiți-o în prosternarea voastră...»

Descrierea Domnului ca Preaînalt, în această stare, se potrivește pe deplin cu starea celui prosternat, care a coborât cu fața spre pământ. El pomenește înălțimea Domnului său în timp ce el se coboară, așa cum I-a pomenit măreția în timp ce se supunea în înclinare. Îl slăvește pe Domnul său, afirmând că este mai presus de tot ceea ce nu I se cuvine și contrazice măreția și înălțimea Sa."[61]

În cele două Ṣaḥīḥ-uri, ʿĀ'ishah, Allah să fie mulțumit de ea, a spus:

كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، يَتَأَوَّلُ القُرْآنَ

„Profetul ﷺ spunea adesea în înclinarea și în prosternarea sa: «Slavă Ție, o, Allah, Domnul nostru, și laudă Ție! O, Allah, iartă-mă!», punând astfel în practică înțelesul Coranului."[62]

61 Ibn al-Qayyim, Kitāb al-ṣalāh, p. 181.

62 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (794) și Ṣaḥīḥ Muslim (484).

Cuvintele ei يَتَأَوَّلُ القُرْآنَ — *„punând în practică înțelesul Coranului”* se referă la împlinirea cuvântului lui Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul, din sura al-Naṣr:

﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَٱسْتَغْفِرْهُ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابًۢا﴾

„Slăvește-L cu laudă pe Domnul tău și cere-I iertare! Cu adevărat, El primește mereu căința.”[63]

Coran, al-Naṣr 110:3

De aceea, spunea adesea în înclinarea și în prosternarea sa:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

„Slavă Ție, o, Allah, Domnul nostru, și laudă Ție! O, Allah, iartă-mă!”

Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său, tot de la ea, Allah să fie mulțumit de ea:

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُولُ فِي رُكُوعِه

وَسُجُودِهِ: سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ المَلَائِكَةِ وَالرُّوح

„Trimisul lui Allah ﷺ spunea în înclinarea și în prosternarea sa: «Tu ești Cel Preaslăvit, Cel Sfânt, Domnul îngerilor și al Duhului!»”[64]

Cuvintele سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ — *Subbūḥ, Quddūs* — „Cel Preaslăvit, Cel Sfânt” — sunt două nume ale lui Allah care arată preamărirea Sa și faptul că El, Preaslăvitul, este mai presus de orice neajuns și

63 Sura al-Naṣr, versetul 3.

64 Ṣaḥīḥ Muslim (487).

cusur și de orice lucru care nu I se cuvine. De asemenea, arată că niciuna dintre făpturile Sale nu-I seamănă în vreuna dintre însușirile Sale proprii și atributele desăvârșirii Sale.
Cuvintele رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ – *„Domnul îngerilor și al Duhului”* amintesc mai întâi domnia lui Allah asupra îngerilor în general, apoi îl numesc aparte pe Jibrīl, pacea fie asupra lui, Duhul cel vrednic de încredere. El este cel mai de seamă și cel dintâi dintre îngeri și cobora cu revelația la Trimisul lui Allah ﷺ, după cum a spus Cel Preaînalt:

﴿وَإِنَّهُۥ لَتَنزِيلُ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ نَزَلَ بِهِ ٱلرُّوحُ ٱلْأَمِينُ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ ٱلْمُنذِرِينَ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ﴾

„Cu adevărat, el este o pogorâre de la Stăpânul lumilor. Duhul cel vrednic de încredere l-a coborât asupra inimii tale, ca să fii dintre cei care avertizează, într-o limbă arabă limpede.”[65]
Coran, al-Shuʿarāʾ 26:192–195

Jibrīl, pacea fie asupra lui, a fost numit *„Duh”* deoarece cobora cu revelația prin care au viață inimile.
Abū Dāwūd, al-Nasāʾī și alții au relatat de la ʿAwf ibn Mālik al-Ashjaʿī, Allah să fie mulțumit de el, care a spus:

قُمْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم لَيْلَةً، فَقَامَ فَقَرَأَ سُورَةَ البَقَرَةِ، لاَ يَمُرُّ بِآيَةِ رَحْمَةٍ إِلاَّ وَقَفَ فَسَأَلَ، وَلاَ يَمُرُّ بِآيَةِ عَذَابٍ إِلاَّ وَقَفَ فَتَعَوَّذَ، قَالَ: ثُمَّ رَكَعَ بِقَدْرِ قِيَامِهِ

65 Sura al-Shuʿarāʾ, versetele 192–195.

يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ: سُبْحَانَ ذِي الجَبَرُوتِ وَالمَلَكُوتِ
وَالكِبْرِيَاءِ وَالعَظَمَةِ، ثُمَّ سَجَدَ بِقَدْرِ قِيَامِهِ، ثُمَّ قَالَ فِي سُجُودِهِ
مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ قَامَ فَقَرَأَ بِآلِ عِمْرَانَ، ثُمَّ قَرَأَ سُورَةً سُورَةً

„M-am ridicat într-o noapte la rugăciune împreună cu Trimisul lui Allah ﷺ. El a stat în picioare și a recitat sura al-Baqarah. Nu trecea pe la vreun verset al îndurării fără să se oprească și să ceară, nici pe la vreun verset al pedepsei fără să se oprească și să ceară ocrotire. Apoi s-a plecat pentru un timp cât statul său în picioare, spunând în înclinare: «Slavă Celui care are puterea biruitoare, stăpânirea, maiestatea și măreția!» Apoi s-a prosternat pentru un timp cât statul său în picioare și a spus în prosternare aceleași cuvinte. Apoi s-a ridicat și a recitat Āl ʿImrān, după care a recitat sură după sură."[66]

Cuvintele سُبْحَانَ ذِي الجَبَرُوتِ وَالمَلَكُوتِ — „Slavă Celui care are puterea biruitoare și stăpânirea" înseamnă că El este Preaslăvit și Sfânt. *Al-jabarūt* și *al-malakūt* sunt forme construite după tiparul *faʿalūt*, din rădăcinile *jabr* și *mulk*, așa cum *raḥamūt*, *raghabūt* și *rahabūt* sunt construite din *raḥmah*, *raghbah* și *rahbah* — îndurare, dorință și teamă. Arabii spun: „Mai bine să fii temut decât compătimit." *Al-jabarūt* și *al-malakūt* cuprind din înțelesurile numelor și atributelor lui Allah ceea ce arată numele „Împăratul" și „Cel Atotbiruitor" — al-Jabbār.[67] Allah Preaînaltul a spus la sfârșitul surei Yā-Sīn:

66 Sunan Abī Dāwūd (873) și Sunan al-Nasāʾī (1120). Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ Abī Dāwūd (776).

67 A se vedea: Ibn Taymiyyah, al-Radd ʿalā al-manṭiqiyyīn, p. 196.

﴿فَسُبْحَٰنَ ٱلَّذِى بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

„Slavă Celui în mâna Căruia este stăpânirea tuturor lucrurilor și la Care veți fi întorși!”[68]

Coran, Yā-Sīn 36:83

Cuvintele *„și maiestatea și măreția”* înseamnă: *„Cel care are maiestatea și măreția”*. Acestea sunt două atribute apropiate în înțeles, proprii numai lui Allah Preaînaltul. Nimeni în afară de El nu este vrednic de ele. Într-un hadith autentic de la Profet ﷺ este stabilit că:

قال الله عزَّ وجلَّ: الكِبْرياءُ ردَائِي، والعظَمةُ إزاري، فَمَن نازعَنِي واحداً منهما قَذَفْته في النار

„Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul, a spus: «Maiestatea este mantia Mea, iar măreția este veșmântul Meu de brâu. Pe cel care Mi le dispută pe oricare dintre ele îl voi arunca în Foc.»”[69]

Astfel, măreția a fost pusă în locul veșmântului de brâu, iar maiestatea în locul mantiei, arătând că ele Îi sunt proprii Domnului, Preaslăvitul, și că El este mai presus de a avea vreun asociat în acestea.

68 Sura Yā-Sīn, versetul 83.

69 Sunan Abī Dāwūd (4090). Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în al-Ṣaḥīḥah (541).

Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el, într-un hadith lung:

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم إِذا رَكَعَ قَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، خَشَعَ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي وَمُخِّي وَعَظْمِي وَعَصَبِي، وَإِذَا رَفَعَ قَالَ: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الحَمْدُ مِلْءَ السَّمَوَاتِ، وَمِلْءَ الأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، وَإِذَا سَجَدَ قَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الخَالِقِينَ

„Când se înclina, Trimisul lui Allah ﷺ spunea: «O, Allah, numai Ție m-am plecat, în Tine am crezut și Ție m-am supus. Auzul meu, văzul meu, creierul meu, oasele mele și nervii mei s-au smerit înaintea Ta.» Când se ridica, spunea: «O, Allah, Domnul nostru, Ție Îți aparține lauda, cât să umple cerurile, cât să umple pământul, cât să umple ceea ce se află între ele și cât să umple orice altceva voiești Tu după acestea.» Iar când se prosterna, spunea: «O, Allah, numai Ție m-am prosternat, în Tine am crezut și Ție m-am supus. Fața mea s-a prosternat Celui care a creat-o, a plăsmuit-o și i-a deschis auzul și văzul. Binecuvântat este Allah, Cel mai bun dintre creatori!»”[70]

În expresia اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ — *„O, Allah, numai Ție m-am plecat”*, așezarea verbului după pronume arată exclusivitatea: înclinarea mea Îți aparține Ție, nu altcuiva. وَبِكَ آمَنْتُ — *„În Tine am crezut”* înseamnă: am recunoscut și am socotit adevărat. وَلَكَ أَسْلَمْتُ — *„Ție m-am supus”* înseamnă: m-am lăsat călăuzit și am ascultat.

Cuvintele خشع لك سمعي وبصري ومخي وعظمي وعصبي — *„Auzul meu, văzul meu, creierul meu, oasele mele și nervii mei s-au smerit înaintea Ta”* înseamnă că toate aceste părți ale mele Ți s-au supus, s-au smerit înaintea Ta și s-au umilit în fața măreției Tale.

Cuvintele rostite la ridicarea din înclinare:

سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

„Allah îi răspunde celui care Îl laudă.”

Înseamnă că Allah i-a răspuns celui care L-a lăudat; aici *„auzirea”* este auzire însoțită de răspuns.

Înțelesul cuvintelor رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلْءَ السَّمَوَاتِ، وَمِلْءَ الأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا — *„Domnul nostru, Ție Îți aparține lauda, cât să umple cerurile, cât să umple pământul, cât să umple ceea ce se află între ele și cât să umple orice altceva voiești Tu după acestea”* va fi explicat mai departe, dacă voiește Allah.

Cuvintele سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الخَالِقِينَ — *„Fața mea s-a prosternat Celui care a creat-o, a plăsmuit-o și i-a deschis auzul și văzul. Binecuvântat este Allah, Cel mai bun dintre creatori!”* îi aduc robului în minte măreția lui Allah, Preaslăvitul, și desăvârșirea creării omului în cea mai deplină înfățișare și în cea mai frumoasă alcătuire. Binecuvântat este Allah, Cel mai bun dintre creatori!

70 Ṣaḥīḥ Muslim (771).

8 Alte pomeniri ale rugăciunii: lauda la ridicarea din înclinare

Continuăm să vorbim despre pomenirile legate de rugăciune. De la Profet ﷺ s-au stabilit mai multe pomeniri pe care musulmanul le rostește la ridicarea din înclinare. În general, ele cuprind mulțumire, laudă și slăvire aduse lui Allah, Preaslăvitul.
În cele două Ṣaḥīḥ-uri, Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إِذا قَالَ الإِمَامُ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَه، فَقُولُوا: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الحَمْدُ، فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ المَلائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

„Când imamul spune: «Allah îi răspunde celui care Îl laudă», voi spuneți: «O, Allah, Domnul nostru, Ție Îți aparține lauda!» Celui ale cărui cuvinte se potrivesc cu vorbele îngerilor îi vor fi iertate păcatele de mai înainte.”[71]

Într-o altă formulare, care se află tot în cele două Ṣaḥīḥ-uri, apare adăugată conjuncția *wa*:

اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الحَمْدُ

„O, Allah, Domnul nostru, și Ție Îți aparține lauda!”

71 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (795, 796) și Ṣaḥīḥ Muslim (409).

Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a spus: „Să nu fie neglijată această conjuncție wa *din expresia* رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ — *«Domnul nostru, și Ție Îți aparține lauda», căci rostirea ei a fost recomandată în cele două Ṣaḥīḥ-uri. Ea face ca expresia* رَبَّنَا *să fie înțeleasă ca două propoziții de sine stătătoare. Cuvintele* — *«Domnul nostru» cuprind în înțelesul lor: Tu ești Domnul, Împăratul, Cel care susține totul, în ale Cărui mâini se află frâiele tuturor lucrurilor și la Care se întorc ele. Cuvintele* وَلَكَ الْحَمْدُ — *«și Ție Îți aparține lauda» au fost legate prin conjuncție de acest înțeles al expresiei* رَبَّنَا — *«Domnul nostru». Astfel, formula cuprinde sensul cuvintelor celui care mărturisește unicitatea lui Allah:* له الملك وله الحمد — *«A Lui este stăpânirea și a Lui este lauda.»”*[72]

În Ṣaḥīḥ Muslim, ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el, a relatat:

أَنَّ رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا رفع من الركوع قال: اللَّهمَّ ربَّنا لكَ الحمدُ مِلءَ السموات، ومِلءَ الأرض، ومِلءَ ما بينهما، ومِلءَ ما شئتَ من شيء بعد

„Când se ridica din înclinare, Trimisul lui Allah ﷺ spunea: «O, Allah, Domnul nostru, Ție Îți aparține lauda, cât să umple cerurile, cât să umple pământul, cât să umple ceea ce se află între ele și cât să umple orice altceva voiești Tu după acestea.»”[73]

Cuvintele ملء السماوات — „cât să umple cerurile...” descriu o laudă a cărei întindere și măsură umplu lumea de sus, lumea de

72 Kitāb al-ṣalāh, p. 177, cu o ușoară adaptare.

73 Ṣaḥīḥ Muslim (771).

jos și spațiul dintre ele. O laudă astfel descrisă umple toate făpturile existente. Cuvintele وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ — „și cât să umple orice altceva voiești Tu după acestea" se referă la o laudă care umple ceea ce Domnul, Binecuvântatul și Preaînaltul, va mai crea după acestea și orice voiește El. Astfel, lauda Sa umple tot ceea ce există și tot ceea ce va exista.[74]
Tot în Ṣaḥīḥ Muslim, Abū Saʿīd al-Khudrī, Allah să fie mulțumit de el, a spus:

كَانَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم إِذا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَالَ: رَبَّنَا لَكَ الحَمْدُ مِلءَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ العَبْدُ، وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ، اللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذا الجَدِّ مِنْكَ الجَدُّ

„Când își ridica capul din înclinare, Trimisul lui Allah ﷺ spunea: «Domnul nostru, Ție Îți aparține lauda, cât să umple cerurile și pământul și cât să umple orice altceva voiești Tu după acestea! Tu ești Vrednic de laudă și slavă. Acesta este cel mai cuvenit cuvânt pe care îl poate rosti robul și noi toți Îți suntem robi. O, Allah, nimeni nu poate opri ceea ce dăruiești Tu și nimeni nu poate dărui ceea ce oprești Tu. Bogăția nu-i folosește celui bogat înaintea Ta.»"[75]

74 A se vedea: Ibn al-Qayyim, Kitāb al-ṣalāh, p. 177.
75 Ṣaḥīḥ Muslim (477).

Am explicat mai înainte sensul cuvintelor
— وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ ،رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلْءَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ

„Domnul nostru, Ție Îți aparține lauda, cât să umple cerurile și pământul și cât să umple orice altceva voiești Tu după acestea”.

أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ

„Tu ești Vrednic de laudă și slavă.”

Adică Tu, o, Allah, ești Vrednic să fii lăudat și slăvit datorită măreției atributelor Tale, desăvârșirii însușirilor Tale, binefacerilor Tale neîncetate și numeroaselor Tale daruri.

أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ

„Acesta este cel mai cuvenit cuvânt pe care îl poate rosti robul.”

Adică această laudă și preamărire a Ta reprezintă lucrul cel mai îndreptățit pe care robul îl poate spune și rosti. Cuvântul أَحَقُّ — *„cel mai cuvenit”* este predicatul unei propoziții al cărei subiect nu este exprimat, dar se subînțelege: această laudă și preamărire. Propoziția confirmă lauda și slăvirea Sa și arată că acestea sunt cele mai cuvenite și mai bune cuvinte pe care robul le poate rosti.

وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ

„Și noi toți Îți suntem robi.”

Aceasta este recunoașterea robiei și a faptului că ea este starea tuturor oamenilor. Toți sunt supuși și smeriți înaintea lui Allah, Preaslăvitul. El este Domnul și Creatorul lor: ei nu au alt Domn și nici alt Creator în afară de El.

لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ

„Nimeni nu poate opri ceea ce dăruiești Tu și nimeni nu poate dărui ceea ce oprești Tu.”

Aceste cuvinte recunosc că numai Allah Preaînaltul dăruiește și oprește, strânge și lărgește, coboară și înalță. El nu are niciun asociat în nimic din acestea. Binele și binefacerea, încercarea și suferința pe care El i le-a scris robului nu pot fi respinse, iar împlinirea lor nu poate fi împiedicată. Iar binele și binefacerea, încercarea și suferința pe care El le oprește de la robul Său nu au cum să se petreacă. Cel Preaînalt a spus:

﴿وَإِن يَمۡسَسۡكَ ٱللَّهُ بِضُرّٖ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَۖ وَإِن يُرِدۡكَ بِخَيۡرٖ فَلَا رَآدَّ لِفَضۡلِهِۦ﴾

„Dacă Allah te atinge cu un rău, nimeni în afară de El nu îl poate îndepărta. Iar dacă îți voiește un bine, nimeni nu poate respinge harul Său.”[76]

Coran, Yūnus 10:107 · fragment

76 Sura Yūnus, versetul 107.

El, Preaslăvitul, a mai spus:

﴿مَّا يَفْتَحِ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا ۖ وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ﴾

„Orice îndurare le deschide Allah oamenilor, nimeni nu o poate opri; iar ceea ce El oprește, nimeni nu o poate trimite după El. El este Atotputernicul, Înțeleptul."[77]

Coran, Fāțir 35:2

Numai El, Preaslăvitul, dăruiește și oprește. Când dăruiește, nimeni nu poate opri darul Său de la cel căruia i l-a dat; iar când oprește, nimeni nu poate dărui celui de la care El a oprit.

وَلاَ يَنْفَعُ ذا الجَدِّ مِنْكَ الجَدُّ

„Bogăția nu-i folosește celui bogat înaintea Ta."

Adică avutul fiilor lui Adam — partea lor de stăpânire, conducere, bogăție, trai bun și altele asemenea — nu le folosește înaintea Lui, nu îi izbăvește de pedeapsa Sa și nu îi apropie de cinstirea Sa. Ceea ce le este de folos înaintea Lui este apropierea de El prin ascultare și prin punerea mulțumirii Sale mai presus de toate.[78]

77 Sura Fāțir, versetul 2.

78 A se vedea: Ibn al-Qayyim, Kitāb al-ṣalāh, pp. 177–187.

Al-Bukhārī a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la Rifāʿah ibn Rāfiʿ al-Zuraqī, Allah să fie mulțumit de el, care a spus:

كُنَّا يَوْماً نُصَلِّي وَرَاءَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم، فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ قَالَ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، قَالَ رَجُلٌ وَرَاءَهُ: رَبَّنَا وَلَكَ الحَمْدُ حَمْداً كَثِيراً طَيِّباً مُبَارَكاً فِيهِ. فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: مَنِ المُتَكَلِّمُ؟ قَالَ: أَنَا. قَالَ: رَأَيْتُ بِضْعَةً وَثَلاثِينَ مَلَكاً يَبْتَدِرُونَهَا أَيُّهُمْ يَكْتُبُهَا أَوَّلُ

„Într-o zi ne rugam în spatele Profetului ﷺ. Când și-a ridicat capul din înclinare, a spus: «Allah îi răspunde celui care Îl laudă.» Un bărbat din spatele lui a spus: «Domnul nostru, Ție Îți aparține lauda: o laudă multă, bună și binecuvântată!» Când a încheiat rugăciunea, el a întrebat: «Cine a vorbit?» Bărbatul a răspuns: «Eu.» El a spus: «Am văzut treizeci și ceva de îngeri întrecându-se care să o scrie primul.»”[79]

حَمْداً كَثِيراً طَيِّباً مُبَارَكاً فِيهِ

„O laudă multă, bună și binecuvântată.”

Adică Îi aduc o asemenea laudă. Cuvântul *„laudă”* este în arabă un complement absolut care întărește verbul subînțeles.

كَثِيراً طَيِّباً مُبَارَكاً فِيهِ — *„Multă, bună și binecuvântată”* sunt însușirile laudei: Îți aduc o laudă descrisă prin mulțime, bunătate și binecuvântare.

79 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (799).

Cuvintele Profetului ﷺ مَنِ الْمُتَكَلِّمُ — *„Cine a vorbit?”* înseamnă: cine a spus această formulă:

رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْداً كَثِيراً طَيِّباً مُبَارَكاً فِيهِ

„Domnul nostru, Ție Îți aparține lauda: o laudă multă, bună și binecuvântată!”

În cuvintele sale رَأَيْتُ بِضْعَةً وَثَلَاثِينَ مَلَكاً يَبْتَدِرُونَهَا — „Am văzut treizeci și ceva de îngeri întrecându-se”, termenul *biḍʿah* arată un număr de unități. S-a spus că este între trei și nouă; s-a mai spus că este între unu și zece. „Întrecându-se” vine din sensul de a o lua înainte: se întreceau să scrie aceste cuvinte în foile faptelor bune.

Printre foloasele hadithului se află faptul că omul care se roagă în urma imamului trebuie să se grăbească să spună رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ — „Domnul nostru, Ție Îți aparține lauda” îndată după rostirea de către imam a formulei سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ — „Allah îi răspunde celui care Îl laudă”. Aceasta se înțelege din particula *fa-* din expresia فقال رجلٌ وراءه — „atunci un bărbat din spatele lui a spus”, deoarece ea arată urmarea imediată.

Hadithul arată și mulțimea îngerilor care scriu, iubirea lor pentru bine și pentru oamenii binelui, precum și întrecerea și râvna lor în aceasta. El arată și un dar aparte al Profetului ﷺ: i-a văzut pe acești îngeri, în timp ce companionii din jurul lui nu îi vedeau.

Sunt oare îngerii care se întreceau să scrie aceste cuvinte dintre îngerii păzitori sau dintre alții? Învățații au avut două păreri. Mai apropiată de adevăr — iar Allah Preaînaltul știe cel mai bine — este părerea că ei nu sunt dintre îngerii păzitori. Aceasta este susținută de ceea ce al-Bukhārī a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la Profet ﷺ:

إِنَّ للهِ ملائكةً يطوفون في الطرق يلتمسون أهل الذِّكر

„Allah are îngeri care străbat drumurile, căutându-i pe cei care Îl pomenesc..."

Până la sfârșitul hadithului. Într-o altă formulare:

فُضُلاً عن كُتَّاب الناس

„În plus față de cei care scriu faptele oamenilor."[80]

Învățații au dedus din acest hadith că unele fapte de ascultare pot fi scrise și de alți îngeri decât îngerii păzitori. Allah știe cel mai bine.

80 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (6408) și al-Musnad (2/251).

9 Alte pomeniri ale prosternării și șederii

Continuăm să vorbim despre pomenirile legate de rugăciune. Imamul Muslim, Allah să aibă milă de el, a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, care a spus:

كَشَفَ رسولُ الله صلى الله عليه وسلم السِّتَارَةَ والنَّاسُ صفوفٌ خلفَ أبي بكر رضي الله عنه فقال: أيُّها الناس إنَّه لَم يَبْقَ من مُبَشِّرات النُّبُوَة إلاَّ الرؤيا الصالحَة يراها المسلمُ أو تُرَى له، ألاَ وإنِّي نُهيتُ أن أقرأَ القرآنَ راكعاً، فأمَّا الركوع فعظِّموا فيه الرَّبَّ عز وجل، وأمَّا السُّجُود فاجْتَهدوا في الدُّعاء فقَمِنٌ أن يُستجابَ لَكم

„Trimisul lui Allah ﷺ a dat la o parte perdeaua, în timp ce oamenii se aflau în rânduri în spatele lui Abū Bakr, Allah să fie mulțumit de el, și a spus: «O, oameni! Din vestirile de bine ale profeției nu a mai rămas decât visul bun pe care îl vede musulmanul sau pe care altcineva îl vede despre el. Luați aminte: mie mi s-a interzis să recit Coranul în timp ce sunt înclinat. În înclinare, preamăriți-L pe Domnul, Preaslăvitul și Preaînaltul; iar în prosternare stăruiți în invocare, căci astfel este de așteptat ca ruga să vă fie primită.»”[81]

După ce a amintit interzicerea recitării Coranului în aceste două poziții, Profetul ﷺ a arătat în acest hadith pomenirea proprie celor doi stâlpi măreți ai rugăciunii — înclinarea și prosternarea —, potrivită înfățișării lor. Amândouă sunt stări de smerenie, supunere, coborâre și micșorare înaintea lui Allah.

În înclinare, care este o stare de coborâre și supunere, musulmanului îi este prescris să pomenească măreția Domnului său. El, Preaslăvitul, este Cel Măreț, Căruia Îi aparțin toate înțelesurile măreției și slavei: puterea, tăria, desăvârșirea capacității Sale, cuprinderea cunoașterii, slava deplină și celelalte atribute ale măreției și maiestății. Nimeni în afară de El nu este vrednic de această preamărire, înălțare, slavă și cinstire. Robii trebuie să-L preamărească prin inimile, limbile și faptele lor.

Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a spus: „Cele mai bune cuvinte pe care le poate spune cel înclinat sunt, fără îndoială: سُبْحَانَ رَبِّيَ العَظِيم *— «Slavă Domnului meu, Cel Măreț!»*

Allah, Preaslăvitul, le-a poruncit robilor aceasta, iar vestitorul trimis de El, mijlocitorul vestirii dintre El și robii Săi, a rânduit acest loc pentru această pomenire. Când a fost revelat:

﴿فَسَبِّحْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلْعَظِيمِ﴾

«Așadar, slăvește numele Domnului tău, Cel Măreț!»[82]

Coran, al-Wāqiʿah 56:74

El a spus:

اجعلوها في ركوعكم

«Rostiți-o în înclinarea voastră...»

81 Ṣaḥīḥ Muslim (479).

82 Sura al-Wāqiʿah, versetul 74.

Într-un cuvânt, taina înclinării este preamărirea Domnului — Măreață este slava Sa — cu inima, cu trupul și cu vorba. De aceea, Profetul ﷺ a spus:

أما الركوع فعظِّموا فيه الرب

«În înclinare, preamăriți-L pe Domnul.»”[83]

Cât despre prosternare — o stare de apropiere de Allah, de supunere, smerenie și umilință înaintea Lui, Preaslăvitul —, în ea musulmanului îi este prescris să facă multe invocări. În această poziție, invocarea este mai aproape de a primi răspuns. În Ṣaḥīḥ Muslim este stabilit de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

أَقرَبُ ما يكون العبد من ربِّه وهو ساجدٌ، فأكثروا الدُّعاء

„Robul este cel mai aproape de Domnul său atunci când este prosternat. Așadar, faceți multe invocări!”

Iar în hadithul amintit mai înainte, el, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, a spus:

وأمَّا السُّجُود فاجْتَهدوا في الدُّعاء فقَمِنٌ أن يُستجابَ لَكم

„În prosternare stăruiți în invocare, căci astfel este de așteptat ca ruga să vă fie primită.”

Adică este potrivit și întemeiat să vi se răspundă, fiindcă robul este cel mai aproape de Domnul său când este prosternat. Cea mai bună stare a sa este cea în care se află cel mai aproape de Allah. De aceea, invocarea din această poziție este mai aproape de a primi răspuns.

83 Kitāb al-ṣalāh, p. 176.

Printre invocările transmise de la Profet ﷺ în prosternare se află ceea ce Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la ʿĀ'ishah, Allah să fie mulțumit de ea, care a spus:

فَقَدْتُ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم لَيْلَةً مِنَ الفِرَاشِ،
فَالْتَمَسْتُهُ فَوَقَعَتْ يَدِي عَلَى بَطْنِ قَدَمَيْهِ وَهُوَ فِي المَسْجِدِ،
وَهُمَا مَنْصُوبَتَانِ وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ أَعُوذ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ،
وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذ بكَ مِنْكَ، لاَ أُحْصِي ثَنَاءً
عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

„Într-o noapte nu l-am mai găsit pe Trimisul lui Allah ﷺ în pat și l-am căutat. Mâna mi-a atins tălpile picioarelor sale; el se afla la locul de rugăciune, cu picioarele așezate vertical, și spunea: «O, Allah, caut adăpost în mulțumirea Ta de mânia Ta și în ocrotirea Ta de pedeapsa Ta! Caut adăpost la Tine de Tine. Nu pot cuprinde lauda care Ți se cuvine: Tu ești așa cum Te-ai lăudat pe Tine Însuți.»"[84]

Acest măreț hadith arată că nu există scăpare decât la Allah și nici refugiu de El decât la El. Frâiele tuturor lucrurilor sunt în mâna Sa, iar făpturile sunt legate de hotărârea și destinul Său. A Lui este întreaga rânduire, a Lui este toată lauda, a Lui este toată stăpânirea și în mâinile Sale este tot binele. De El este scăparea și la El este refugiul. Aceste cuvinte cuprind căutarea ocrotirii de răul a ceea ce există prin voința și puterea Sa: ocrotirea este fapta Sa, iar lucrul de care se cere ocrotire este fapta Sa sau ceea ce El a creat prin voința Sa.

84 Ṣaḥīḥ Muslim (486).

Toate acestea împlinesc recunoașterea unicității lui Allah și a destinului. Nu există alt Domn și nici alt Creator în afară de El. Făptura nu stăpânește pentru sine și nici pentru altul vreun rău, folos, moarte, viață sau înviere. Întreaga rânduire Îi aparține lui Allah; nimeni în afară de El nu are vreo parte din ea.

لاَ أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

„Nu pot cuprinde lauda care Ți se cuvine: Tu ești așa cum Te-ai lăudat pe Tine Însuți."

Încheierea invocării recunoaște că rangul lui Allah, Preaslăvitul, măreția Sa și desăvârșirea numelor și atributelor Sale sunt prea mari și prea înalte pentru a fi cuprinse de vreuna dintre făpturi și că nimeni în afară de El nu poate ajunge la deplinătatea laudei Sale.
Printre invocările prosternării se află și ceea ce Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el:

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ:
اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ، دِقَّهُ وَجِلَّهُ، أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ،
وَعَلاَنِيَتَهُ وَسِرَّهُ

„Trimisul lui Allah ﷺ spunea în prosternarea sa: «O, Allah, iartă-mi toate păcatele: pe cele mici și pe cele mari, pe cele dintâi și pe cele din urmă, pe cele arătate și pe cele ascunse!»"[85]

85 Ṣaḥīḥ Muslim (483).

Cuvintele ذَنْبِي كُلَّهُ — *„toate păcatele mele”* cuprind fiecare păcat. În arabă, substantivul la singular folosit într-o construcție posesivă poate avea un înțeles general. Această cuprindere largă din invocare face ca cererea de iertare să privească toate păcatele robului, pe cele pe care le cunoaște și pe cele pe care nu le cunoaște. Mai ales aici, fiind vorba despre invocare, rugă smerită și arătarea robiei și a nevoii, se potrivește amintirea pe larg a felurilor de păcate de care robul se căiește. De aceea a spus:

دِقَّهُ وَجِلَّهُ، أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ، وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ

„Pe cele mici și pe cele mari, pe cele dintâi și pe cele din urmă, pe cele arătate și pe cele ascunse.”

Aceasta este mai grăitor și mai frumos decât exprimarea scurtă și concisă.

Între cele două prosternări există un stâlp indispensabil al rugăciunii: șederea dintre ele. În această poziție au fost prescrise invocări care i se potrivesc: robul cere iertare, îndurare, călăuzire, ocrotire și mijloace de trai. Aceste cereri cuprind dobândirea binelui vieții acesteia și al Vieții de Apoi și îndepărtarea răului din amândouă.

Ḥudhayfah, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ spunea între cele două prosternări:

رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي

„Domnul meu, iartă-mă! Domnul meu, iartă-mă!” L-a relatat Abū Dāwūd.[86]

Adică Profetul ﷺ repeta această invocare între cele două prosternări, nu că o spunea numai de două ori.

86 Sunan Abī Dāwūd (874). Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ Abī Dāwūd (777).

Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, a spus:

كَانَ النَبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاجْبُرْنِي وَعَافِنِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي

„Profetul ﷺ spunea între cele două prosternări: «O, Allah, iartă-mă, ai milă de mine, îndreaptă-mi starea, ocrotește-mă, călăuzește-mă și dăruiește-mi cele de trebuință!» L-au relatat Abū Dāwūd și al-Tirmidhī.[87]

Cererea de iertare cuprinde ocrotirea de răul păcatelor. Cererea de îndurare cuprinde dobândirea binelui, a bunătății și a binefacerii. Cererea ca Allah să-i îndrepte starea cuprinde împlinirea nevoii sale, refacerea a ceea ce i s-a frânt, întoarcerea binelui pe care l-a pierdut și compensarea lui.

Cererea de ocrotire cuprinde ferirea de rele și ispite și izbăvirea de încercări și necazuri. Cererea de călăuzire cuprinde ajungerea la porțile fericirii și izbânzii în viața aceasta și în Viața de Apoi. Cererea de mijloace de trai cuprinde dobândirea celor prin care este susținut trupul, precum mâncarea și băutura, și a celor prin care este susținut sufletul, precum cunoașterea și credința.

Astfel, această măreață invocare, prescrisă în această ședere, adună temeliile fericirii, cuprinde porțile binelui și căile izbânzii în viața aceasta și în Viața de Apoi. Cât de măreață este această invocare și cât de frumos cuprinde și adună totul!

87 Sunan Abī Dāwūd (850) și Sunan al-Tirmidhī (284). Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ Abī Dāwūd (756).

10 Pomenirile tashahhud-ului

Printre pomenirile legate de rugăciune se află și cele ale tashahhud-ului. De la Profet ﷺ s-au stabilit mai multe hadithuri cu formule apropiate ale acestuia, toate îngăduite și prescrise. Printre ele se află ceea ce Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său:

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يُعلِّمُنا التشهدَ كما يعلِّمنا السورة من القرآن، فكان يقول: التَّحِيَّاتُ المُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطيِّبات لله، السَّلامُ عليكَ أيُّها النَّبيُّ ورحمة الله وبركاته، السَّلام علينا وعلى عباد الله الصالحين، أشهَدُ أن لا إله إلاَّ الله، وأشهد أنَّ محمَّداً رسولُ الله

„Trimisul lui Allah ﷺ ne învăța tashahhud-ul așa cum ne învăța o sură din Coran. El spunea: «Cinstirile binecuvântate, rugăciunile și cele bune Îi aparțin lui Allah. Pacea, îndurarea și binecuvântările lui Allah fie asupra ta, o, Profetule! Pacea fie asupra noastră și asupra robilor drepți ai lui Allah! Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah și mărturisesc că Muḥammad este Trimisul lui Allah.»”[88]

88 Ṣaḥīḥ Muslim (403).

În cele două Ṣaḥīḥ-uri este stabilit de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, care a spus:

كُنَّا إِذا صَلَّينَا خَلْفَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قُلْنَا: السَّلاَمُ عَلَى جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ، السَّلاَمُ عَلَى فُلاَنٍ وَفُلاَنٍ، فَالْتَفَتَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: إِنَّ اللهَ تَعَالَى هُوَ السَّلاَمُ، فَإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: التَّحِيَاتُ للهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، فَإِنَّكُمْ إِذا قُلْتُمُوهَا أَصَابَتْ كُلَّ عَبْدٍ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالأَرْضِ، أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

„Când ne rugam în spatele Profetului ﷺ, spuneam: «Pacea fie asupra lui Jibrīl și Mīkā'īl! Pacea fie asupra lui cutare și cutare!» Trimisul lui Allah ﷺ s-a întors spre noi și a spus: «Allah Preaînaltul este al-Salām. Când unul dintre voi se roagă, să spună: Cinstirile Îi aparțin lui Allah, precum și rugăciunile și cele bune. Pacea, îndurarea și binecuvântările lui Allah fie asupra ta, o, Profetule! Pacea fie asupra noastră și asupra robilor drepți ai lui Allah! Când spuneți aceasta, salutul îi cuprinde pe toți robii drepți din cer și de pe pământ. Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah și mărturisesc că Muḥammad este robul și Trimisul Său.»”[89]

În această privință sunt stabilite și alte hadithuri. Cea mai deplină dintre formule este cea din hadithul lui Ibn Masʿūd amintit mai sus, mai deplină decât formula din hadithul lui Ibn ʿAbbās și decât alte hadithuri din acest capitol. Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, explică aceasta astfel:

> *„Tashahhud-ul lui Ibn Masʿūd cuprinde propoziții diferite, iar tashahhud-ul lui Ibn ʿAbbās este o singură propoziție."*[90]

Fiecare propoziție din hadithul lui Ibn Masʿūd este astfel o laudă de sine stătătoare, datorită conjuncției *wa* din cuvintele وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، التَّحِيَاتُ لِلّٰهِ – „Cinstirile Îi aparțin lui Allah, precum și rugăciunile și cele bune". Când conjuncția lipsește, cuvintele următoare devin însușiri ale celor dinaintea lor. În formula lui Ibn Masʿūd, înmulțirea laudelor este așadar limpede; de aceea ea este mai potrivită și mai deplină.
Aceasta este, de asemenea, formula răspândită între mulți învățați, iar în privința lanțului de transmitere este cea mai autentică relatare din acest capitol. Al-Tirmidhī, Allah să aibă milă de el, spune:

> *„Hadithul lui Ibn Masʿūd a fost relatat de la el pe mai multe căi și este cel mai autentic hadith transmis de la Profet ﷺ despre tashahhud. Cei mai mulți dintre învățați, dintre companionii Profetului ﷺ și dintre urmașii lor, îl pun în practică."*[91]

În orice caz, folosirea acestei formule sau a celorlalte formule de tashahhud transmise este dreaptă și îngăduită.

Al-taḥiyyāt este pluralul lui *taḥiyyah*. Se au în vedere toate felurile și formele de preamărire: înclinare, prosternare, smerenie, supunere, umilință și frângerea sufletului înaintea Lui. Toate Îi aparțin numai lui Allah, fără asociat. El, Preaslăvitul, le deține și numai Lui I se cuvin.

89 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (831) și Ṣaḥīḥ Muslim (402).
90 Kitāb al-ṣalāh, p. 211.
91 Sunan al-Tirmidhī (2/82).

Despre **al-ṣalawāt** s-a spus că se referă la rugăciunea prescrisă, care cuprinde înclinare și prosternare. S-a mai spus că se referă la invocare, deoarece acesta este înțelesul cuvântului *ṣalāh* în limbă. Toate acestea Îi aparțin lui Allah. Întreaga rugăciune Îi este închinată Lui și nicio parte a ei nu se îndreaptă către altcineva. Invocarea Îi este închinată lui Allah și nicio parte a ei nu se îndreaptă către altcineva în afară de El.

Al-ṭayyibāt este pluralul lui *ṭayyibah*. Se au în vedere toate vorbele și faptele bune, care Îi aparțin lui Allah. Prin ele se caută apropierea de El, nu de altcineva în afară de El. Omul se apropie de El, Preaslăvitul, prin orice vorbă sau faptă bună.

السَّلامُ عليكَ أيُّها النَّبيُّ ورحمة الله وبركاته

„Pacea, îndurarea și binecuvântările lui Allah fie asupra ta, o, Profetule!"

Aceasta este o invocare pentru Profet ﷺ, cerând pace, îndurare și binecuvântare asupra lui. Cel pentru care se face o invocare nu este el însuși invocat alături de Allah.

السَّلام علينا وعلى عباد الله الصالحين

„Pacea fie asupra noastră și asupra robilor drepți ai lui Allah!"

Aceste cuvinte cuprind o invocare pentru sine și pentru toți credincioșii, cerând ocrotire de orice vătămare, cusur, neajuns și rău. Ele se numără printre cuvintele cuprinzătoare ale Profetului ﷺ. Unii învățați au spus:

„I-a învățat să-l amintească pe el ﷺ în mod aparte, datorită nobleței sale și dreptului său deosebit asupra lor. Apoi i-a învățat să se numească mai întâi pe ei înșiși, deoarece grija față de sine are întâietate, după care le-a poruncit să-i cuprindă pe toți oamenii drepți în salutul de pace. Astfel i-a

învățat că invocarea pentru credincioși trebuie să-i cuprindă pe toți."[92]

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

„Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah și mărturisesc că Muḥammad este robul și Trimisul Său."

Aceasta mărturisește unicitatea lui Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, și faptul că Profetul Său ﷺ este rob și Trimis. El — binecuvântarea și pacea fie asupra lui — este un rob care nu este adorat, ci un Trimis care este ascultat și urmat.
După tashahhud, musulmanului îi este prescris să ceară binecuvântare asupra nobilului Profet ﷺ prin binecuvântarea ibrahimică întemeiată de la el. Despre aceasta au fost transmise mai multe hadithuri. Printre ele se află ceea ce al-Bukhārī și Muslim au relatat de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī Laylā, care a spus:

لَقِيَنِي كَعْبُ بنُ عُجْرَةَ رضي الله عنه فَقَالَ: أَلاَ أُهْدِي لَكَ هَدِيَّةً سَمِعْتُهَا مِنَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم، فَقُلْتُ: بَلَى، فَأَهْدِهَا لِي، فَقَالَ: سَأَلْنَا رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ الصَّلاَةُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ البَيْتِ، فَإِنَّ اللهَ قَدْ عَلَّمَنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ؟ قَالَ: قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ

92 Ibn Ḥajar, Fatḥ al-Bārī (2/313), citându-l pe al-Bayḍāwī.

وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

„M-a întâlnit Kaʿb ibn ʿUjrah, Allah să fie mulțumit de el, și mi-a spus: «Să-ți dăruiesc oare un dar pe care l-am auzit de la Profet ﷺ?» Am răspuns: «Da, dăruiește-mi-l!» El a spus: «L-am întrebat pe Trimisul lui Allah ﷺ: O, Trimis al lui Allah, cum să cerem binecuvântare asupra voastră, cei din familia ta? Allah ne-a învățat deja cum să vă salutăm. El a spus: Rostiți: O, Allah, binecuvântează-l pe Muḥammad și familia lui Muḥammad, așa cum l-ai binecuvântat pe Ibrāhīm și familia lui Ibrāhīm! Cu adevărat, Tu ești Vrednic de laudă, Plin de slavă. O, Allah, revarsă binecuvântarea Ta asupra lui Muḥammad și asupra familiei lui Muḥammad, așa cum ai revărsat-o asupra lui Ibrāhīm și asupra familiei lui Ibrāhīm! Cu adevărat, Tu ești Vrednic de laudă, Plin de slavă.»”[93]

93 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (3370) și Ṣaḥīḥ Muslim (406).

Tot în cele două Ṣaḥīḥ-uri, Abū Ḥumayd al-Sāʿidī, Allah să fie mulțumit de el, a relatat:

أَنَّهُمْ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ؟ فَقَالَ صلى الله عليه وسلم: قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِيَّتِهِ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِيَّتِهِ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

„Ei au întrebat: «O, Trimis al lui Allah, cum să cerem binecuvântare asupra ta?» El ﷺ a răspuns: «Spuneți: O, Allah, binecuvântează-l pe Muḥammad, pe soțiile sale și pe urmașii săi, așa cum ai binecuvântat familia lui Ibrāhīm! Revarsă binecuvântarea Ta asupra lui Muḥammad, asupra soțiilor și urmașilor săi, așa cum ai revărsat-o asupra familiei lui Ibrāhīm! Cu adevărat, Tu ești Vrednic de laudă, Plin de slavă.»”[94]

ألاَ أُهْدِي لَكَ هَدِيَّةً سَمِعْتُهَا مِنَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم Cuvintele lui Kaʿb

— *„Să-ți dăruiesc oare un dar pe care l-am auzit de la Profet ﷺ?”* arată marea grijă a înaintașilor, Allah să aibă milă de ei, pentru Sunnah Profetului ﷺ și bucuria lor adâncă pentru ea. O socoteau printre cele mai alese și mai prețioase lucruri: un dar scump de care se bucurau și pe care erau încântați să-l audă și să și-l dăruiască unii altora.

Binecuvântarea lui Allah asupra Profetului ﷺ este lauda adusă lui în Adunarea cea de Sus și preamărirea lui. Binecuvântarea

94 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (3369) și Ṣaḥīḥ Muslim (407).

cerută de îngeri și de credincioși înseamnă cererea ca Allah Preaînaltul să-i dăruiască aceasta. Se cere sporirea ei, nu începutul binecuvântării.

Cuvintele اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ — „O, Allah, revarsă binecuvântarea Ta asupra lui Muḥammad și asupra familiei lui Muḥammad” cuprind cererea de *barakah*: creștere și sporire. A cere binecuvântare înseamnă a te ruga pentru acestea. Se spune: Allah l-a binecuvântat, a pus binecuvântare în el, asupra lui și pentru el. Este o invocare care cuprinde dăruirea binelui pentru el ﷺ, păstrarea lui, înmulțirea și sporirea sa.

După acestea, musulmanul poate alege invocarea care îi place cel mai mult și să se roage prin ea până la salutul de încheiere. De la Profet ﷺ s-au stabilit în acest loc mai multe feluri de invocări, despre care vom vorbi în continuare, dacă voiește Allah Preaînaltul.

11 Invocările dintre tashahhud și salutul de încheiere

الدعاء الوارد ما بين التشهد والتسليم

Unul dintre prilejurile în care musulmanului îi este recomandat să caute să facă invocare în rugăciune este între tashahhud și salutul de încheiere. În cele două Ṣaḥīḥ-uri este stabilit de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, că Profetul ﷺ l-a învățat tashahhud-ul, apoi a spus la sfârșit:

ثم ليتَخيَّر من الدعاء أعجبه إليه، فيدعو

„Apoi să aleagă invocarea care îi place cel mai mult și să se roage prin ea."[95]

Într-o relatare a lui Muslim:

ثم ليتخير من المسألة ما شاء

„Apoi să aleagă orice cerere voiește."[96]

95 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 835; Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 402.

96 Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 402.

Mai bine pentru musulman, în acest loc, este să rostească invocările transmise de la Profet ﷺ. Dacă se roagă însă cu alte invocări care nu cuprind nimic oprit, nu este nicio problemă. Urmează câteva dintre invocările transmise pentru acest prilej. În cele două Ṣaḥīḥ-uri, Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إِذا تَشَهَّدَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ مِنْ أَرْبَعٍ، يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذ بِكَ مِنْ عَذَاب جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَاب القَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ المَحْيَا وَالمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ المَسِيحِ الدَجَّالِ

„După ce unul dintre voi rostește tashahhud-ul, să caute adăpost la Allah de patru lucruri, spunând: «O, Allah, caut adăpost la Tine de pedeapsa Gheenei, de pedeapsa mormântului, de încercarea vieții și a morții și de răul încercării lui al-Masīḥ al-Dajjāl!»”[97]

Unii învățați au susținut că această cerere de ocrotire este obligatorie înainte de salutul de încheiere. Majoritatea învățaților consideră că ea este recomandată, fără a fi obligatorie.

A început cu cererea de ocrotire مِنْ عَذَاب جَهَنَّمَ — *„de pedeapsa Gheenei”*, deoarece aceasta este sfârșitul dincolo de care nu există o pieire mai mare. Gheena este un nume al Focului pe care Allah l-a pregătit pentru necredincioși în Ziua Învierii.

Cuvintele وَمِنْ عَذَاب القَبْرِ — *„de pedeapsa mormântului”* arată că pedeapsa mormântului este adevărată și că musulmanul trebuie să caute adăpost la Allah de ea.

وَمِنْ فِتْنَةِ المَحْيَا وَالمَمَاتِ — *„De încercarea vieții și a morții”* se referă la toate încercările celor două stări: în viață, la tot ceea ce vatămă

97 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 1377; Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 588.

religia, trupul sau viața lumească a omului; în moarte, la greutățile ei și la spaimele care urmează după ea.

În expresia ومن فتنة المسيح الدجال — „de încercarea lui al-Masīḥ al-Dajjāl", al-Masīḥ al-Dajjāl este un izvor al necredinței și rătăcirii și o pricină a încercărilor și spaimei. El va apărea între oameni la sfârșitul vremurilor, iar apariția sa este unul dintre semnele Ceasului. Este numit *Masīḥ* deoarece unul dintre ochii săi este șters: ochiul său drept este lipsit de vedere. Este numit *Dajjāl* de la *dajal*, adică minciună. Încercarea apariției sale este una dintre cele mai mari încercări. Nu a fost trimis niciun profet de Allah fără să-și fi prevenit și avertizat neamul despre el.

În cele două Ṣaḥīḥ-uri, ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea, a relatat:

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلاَةِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذ بكَ مِنْ عَذَاب القَبْرِ، وَأَعُوذ بكَ مِنْ فِتْنَةِ المَسِيحِ الدَجَّالِ، وَأَعُوذ بكَ مِنْ فِتْنَةِ المَحْيَا، وَفِتْنَةِ المَمَاتِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذ بكَ مِنَ المَأْثَمِ وَالمَغْرَمِ. فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ: مَا أَكْثَرَ مَا تَسْتَعِيذ مِنَ المَغْرَمِ؟ فَقَالَ: إِنَّ الرَّجُلَ إِذا غَرِمَ حَدَّثَ فَكَذَبَ، وَوَعَدَ فَأَخْلَفَ

„Trimisul lui Allah ﷺ se ruga în timpul rugăciunii: «O, Allah, caut adăpost la Tine de pedeapsa mormântului, de încercarea lui al-Masīḥ al-Dajjāl, de încercarea vieții și de încercarea morții! O, Allah, caut adăpost la Tine de păcat și de datorie!» Cineva l-a întrebat: «Cât de des cauți adăpost de datorie!» El a răspuns: «Când omul se îndatorează, vorbește și minte, făgăduiește și nu-și ține făgăduința.»”[98]

Al-maʾtham este orice lucru prin care omul păcătuiește, dintre toate neascultările și păcatele. Al-maghram este ceea ce omul trebuie să plătească din pricina unei vătămări săvârșite, a unei tranzacții sau a altui lucru asemănător. Al-maʾtham se referă astfel la dreptul lui Allah, iar al-maghram la drepturile oamenilor.

98 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 833; Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 589.

Printre invocările acestui prilej se află și ceea ce Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el, într-un hadith lung:

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ مِنْ آخِرِ مَا يَقُولُ بَيْنَ التَّشَهُّدِ وَالتَّسْلِيمِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَسْرَفْتُ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ

„Printre ultimele cuvinte pe care Trimisul lui Allah ﷺ le rostea între tashahhud și salut erau: «O, Allah, iartă-mi ceea ce am săvârșit mai înainte și ceea ce voi săvârși mai târziu, ceea ce am ascuns și ceea ce am făcut pe față, ceea ce am făcut peste măsură și ceea ce Tu știi mai bine decât mine! Tu ești Cel care dă întâietate și Cel care lasă în urmă. Nu există altă divinitate în afară de Tine!»”[99]

مَا قَدَّمْتُ — *„Ceea ce am săvârșit mai înainte”* înseamnă greșelile și lipsurile mele, iar وَمَا أَخَّرْتُ — *„ceea ce voi săvârși mai târziu”*, cele care vor veni de la mine în viitor. وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ — *„Ceea ce am ascuns și ceea ce am făcut pe față”* se referă la ceea ce am săvârșit în ascuns sau în văzul celorlalți. وَمَا أَسْرَفْتُ — *„Ceea ce am făcut peste măsură”* înseamnă ceea ce am săvârșit împotriva mea însumi, fie prin păcate ale căror urmări se opresc asupra mea, fie prin nedreptăți care îi ating și pe alții.

99 Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 771.

أَنْتَ الْمُقَدِّمُ — *„Tu ești Cel care dă întâietate”*: cui voiești, prin ajutor, izbândă și călăuzire spre ceea ce este drept. وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ — *„Cel care lasă în urmă”*: pe cine voiești, lăsându-l fără sprijin, lipsindu-l și neajutându-l. لاَ إِلَهَ إِلاَّ أنتَ — *„Nu există altă divinitate în afară de Tine”*: nimeni în afară de Tine nu este vrednic, cu adevărat, de adorare.

Printre invocările transmise pentru acest prilej se află și ceea ce Abū Dāwūd, Ibn Mājah și alții au relatat de la Abū Ṣāliḥ, de la unul dintre companionii Profetului ﷺ: Profetul ﷺ l-a întrebat pe un om:

كَيْفَ تَقُولُ فِي الصَّلاَةِ؟ قَالَ: أَتَشَهَّدُ وَأَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الجَنَّةَ، وَأَعُوذ بكَ مِنَ النَّارِ، أَمَا إِنِّي لاَ أُحْسِنُ دَنْدَنَتَكَ وَلاَ دَنْدَنَةَ مُعَاذٍ. فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: حَوْلَهَا نُدَنْدِنُ

„«Ce spui în rugăciune?» Acesta a răspuns: «Rostesc tashahhud-ul și spun: “O, Allah, Îți cer Paradisul și caut adăpost la Tine de Foc!” Eu însă nu mă pricep la rostirea ta și nici la rostirea lui Muʿādh.» Profetul ﷺ a spus: «În jurul acestora se învârte și rostirea noastră.»”[100]

Adică în jurul cererii de a intra în Paradis și de a fi izbăviți de Foc se învârte rostirea noastră. *Dandanah* înseamnă ca omul să rostească niște cuvinte al căror sunet se aude, dar al căror înțeles nu se deslușește.

100 Sunan Abī Dāwūd, nr. 792; Sunan Ibn Mājah, nr. 910. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ Ibn Mājah, nr. 742.

În Sunnah au venit și hadithuri care cuprind invocări rostite în rugăciune, fără să fie precizat locul lor. Este mai bine ca acestea să fie făcute într-unul dintre două locuri: în prosternare sau după tashahhud, deoarece Sunnah îndeamnă la căutarea invocării în amândouă. Printre ele se află ceea ce al-Bukhārī și Muslim au relatat de la Abū Bakr al-Ṣiddīq, Allah să fie mulțumit de el, care i-a spus Profetului ﷺ:

عَلِّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلاَتِي؟ قَالَ: قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْماً كَثِيراً، وَلاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ فاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ الغَفُورُ الرَّحِيمُ

„«Învață-mă o invocare cu care să mă rog în rugăciunea mea!» El a spus: «Spune: "O, Allah, m-am nedreptățit mult pe mine însumi și nimeni nu iartă păcatele în afară de Tine! Dăruiește-mi, așadar, iertare de la Tine și ai milă de mine! Tu ești, într-adevăr, Cel Iertător, Cel Milostiv."»"[101]

Printre ele se află și ceea ce al-Nasāʾī a relatat de la ʿAṭāʾ ibn al-Sāʾib, de la tatăl său, Allah să fie mulțumit de el:

صَلَّى بنَا عَمَّارُ بنُ يَاسِرٍ رضي الله عنه صَلاَةً فَأَوْجَزَ فِيهَا، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ القَوْمِ: لَقَدْ خَفَّفْتَ أَوْ أَوْجَزْتَ الصَّلاَةَ؟ فَقَالَ: أَمَا عَلَى ذَلِكَ فَقَدْ دَعَوْتُ فِيهَا بدَعَوَاتٍ سَمِعْتُهُنَّ مِنْ

101 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 834; Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 2705.

رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم، فَلَمَّا قَامَ تَبِعَهُ رَجُلٌ مِنَ القَوْمِ ـ هُوَ أَبِي غَيْرَ أَنَّهُ كَنَّى عَنْ نَفْسِهِ ـ فَسَأَلَهُ عَنِ الدُّعَاءِ ثُمَّ جَاءَ فَأَخْبَرَ بِهِ القَوْمَ: اللَّهُمَّ بِعِلْمِكَ الغَيْبَ، وَقُدْرَتِكَ عَلَى الخَلْقِ أَحْيِنِي مَا عَلِمْتَ الحَيَاةَ خَيْراً لِي، وَتَوَفَّنِي إِذا عَلِمْتَ الوَفَاةَ خَيْراً لِي، اللَّهُمَّ وَأَسْأَلُكَ خَشْيَتَكَ فِي الغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، وَأَسْأَلُكَ كَلِمَةَ الحَقِّ فِي الرِّضَا وَالغَضَبِ، وَأَسْأَلُكَ القَصْدَ فِي الفَقْرِ وَالغِنَى، وَأَسْأَلُكَ نَعِيماً لاَ يَنْفَدُ، وَأَسْأَلُكَ قُرَّةَ عَيْنٍ لاَ تَنْقَطِعُ، وَأَسْأَلُكَ الرِّضَا بَعْدَ القَضَاءِ، وَأَسْأَلُكَ بَرْدَ العَيْشِ بَعْدَ المَوْتِ، وَأَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ، وَالشَّوْقَ إِلَى لِقَائِكَ، فِي غَيْرِ ضَرَّاءَ مُضِرَّةٍ، وَلاَ فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ، اللَّهُمَّ زَيِّنَّا بِزِينَةِ الإِيمَانِ، وَاجْعَلْنَا هُدَاةً مُهْتَدِينَ

„ʿAmmār ibn Yāsir, Allah să fie mulțumit de el, ne-a condus într-o rugăciune pe care a scurtat-o. Unii dintre oameni i-au spus: «Ai făcut rugăciunea ușoară — sau: ai scurtat-o!» El a răspuns: «Cu toate acestea, am făcut în ea niște invocări pe care le-am auzit de la Trimisul lui Allah ﷺ.» Când s-a ridicat, un om din grup l-a urmat — ʿAṭā' a precizat că era tatăl său, care vorbise despre sine fără să-și

spună numele — și l-a întrebat despre invocare. Apoi s-a întors și le-a spus-o oamenilor: «O, Allah, prin știința Ta despre cele nevăzute și prin puterea Ta asupra făpturilor, ține-mă în viață cât timp știi că viața îmi este bună și ia-mi viața când știi că moartea îmi este bună! O, Allah, Îți cer teamă de Tine în ascuns și în văzul celorlalți și Îți cer cuvântul adevărului în mulțumire și în mânie! Îți cer cumpătare în sărăcie și în bogăție, desfătare care nu se sfârșește și o bucurie a ochilor care nu se întrerupe! Îți cer mulțumire după hotărârea Ta și tihna vieții de după moarte! Îți cer plăcerea de a privi Fața Ta și dorul întâlnirii cu Tine, fără o suferință vătămătoare și fără o încercare care duce la rătăcire! O, Allah, împodobește-ne cu podoaba credinței și fă din noi călăuze călăuzite!»”[102]

Acesta este un hadith măreț, autentic transmis de la Profetul cel nobil ﷺ, care cuprinde mari învățături, țeluri înalte și scopuri binecuvântate.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Rajab, Allah să aibă milă de el, a alcătuit o scurtă lucrare de sine stătătoare în explicarea acestui hadith și a înțelesurilor sale. Este o lucrare folositoare. Voi zăbovi, cu voia lui Allah, asupra câtorva dintre învățăturile și înțelesurile mărețe ale acestui hadith, ca aceasta să ne ajute să-i dăm atenție și să stăruim în rostirea lui. Allah este Cel care dă izbândă.

102 Sunan al-Nasāʾī, nr. 1305. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ, nr. 1301.

12 Explicarea hadithului lui ʿAmmār despre invocarea dintre tashahhud și salut

شرح حديث عمار في الذكر بين التشهد والتسليم

Am amintit deja hadithul lui ʿAmmār ibn Yāsir, Allah să fie mulțumit de el, care cuprinde acea măreață invocare pe care Profetul ﷺ o rostea în rugăciune. Este ceea ce al-Nasāʾī și alții au relatat de la ʿAṭāʾ ibn al-Sāʾib, de la tatăl său, Allah să fie mulțumit de el:

صَلَّى بنَا عَمَّارُ بنُ يَاسِرٍ رضي الله عنه صَلاَةً فَأَوْجَزَ فِيهَا، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ القَوْمِ: لَقَدْ خَفَّفْتَ أَوْ أَوْجَزْتَ الصَّلاَةَ؟ فَقَالَ: أَمَا عَلَى ذَلِكَ فَقَدْ دَعَوْتُ فِيهَا بدَعَوَاتٍ سَمِعْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم، فَلَمَّا قَامَ تَبعَهُ رَجُلٌ مِنَ القَوْمِ ـ هُوَ أبي غَيْرَ أَنَّهُ كَنَّى عَنْ نَفْسِهِ ـ فَسَأَلَهُ عَن الدُّعَاءِ ثُمَّ جَاءَ فَأَخْبَرَ بِهِ القَوْمَ: اللَّهُمَّ بِعِلْمِكَ الغَيْبَ، وَقُدْرَتِكَ عَلَى

الخَلْقِ أَحْيِنِي مَا عَلِمْتَ الحَيَاةَ خَيْراً لِي، وَتَوَفَّنِي إِذا عَلِمْتَ الوَفَاةَ خَيْراً لِي، اللَّهُمَّ وَأَسْأَلُكَ خَشْيَتَكَ فِي الغَيْب وَالشَّهَادَةِ، وَأَسْأَلُكَ كَلِمَةَ الحَقِّ فِي الرِّضَا وَالغَضَب، وَأَسْأَلُكَ القَصْدَ فِي الفَقْرِ وَالغِنَى، وَأَسْأَلُكَ نَعِيماً لاَ يَنْفَدُ، وَأَسْأَلُكَ قُرَّةَ عَيْنٍ لاَ تَنْقَطِعُ، وَأَسْأَلُكَ الرِّضَا بَعْدَ القَضَاءِ، وَأَسْأَلُكَ بَرْدَ العَيْشِ بَعْدَ المَوْتِ، وَأَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ، وَالشَّوْقَ إِلَى لِقَائِكَ، فِي غَيْرِ ضَرَّاءَ مُضِرَّةٍ، وَلاَ فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ، اللَّهُمَّ زَيِّنَّا بِزِينَةِ الإِيمَانِ، وَاجْعَلْنَا هُدَاةً مُهْتَدِينَ

„ʿAmmār ibn Yāsir, Allah să fie mulțumit de el, ne-a condus într-o rugăciune pe care a scurtat-o. Unii dintre oameni i-au spus: «Ai făcut rugăciunea ușoară — sau: ai scurtat-o!» El a răspuns: «Cu toate acestea, am făcut în ea niște invocări pe care le-am auzit de la Trimisul lui Allah ﷺ.» Când s-a ridicat, un om din grup l-a urmat — ʿAṭāʾ a precizat că era tatăl său, care vorbise despre sine fără să-și spună numele — și l-a întrebat despre invocare. Apoi s-a întors și le-a spus-o oamenilor: «O, Allah, prin știința Ta despre cele nevăzute și prin puterea Ta asupra făpturilor, ține-mă în viață cât timp știi că viața îmi este bună și ia-mi viața când știi că moartea îmi este bună! O, Allah, Îți cer teamă de Tine în ascuns și în văzul celorlalți și Îți cer cuvântul adevărului în mulțumire și în mânie! Îți cer cumpătare în sărăcie și în bogăție, desfătare care nu se sfârșește și o bucurie a ochilor care nu se întrerupe! Îți cer mulțumire după

hotărârea Ta și tihna vieții de după moarte! Îți cer plăcerea de a privi Fața Ta și dorul întâlnirii cu Tine, fără o suferință vătămătoare și fără o încercare care duce la rătăcire! O, Allah, împodobește-ne cu podoaba credinței și fă din noi călăuze călăuzite!»"[103]

Acesta este un hadith de mare folos, cu învățături bogate, care cuprinde înțelesuri mărețe și îndrumări folositoare privitoare la credință, adorare și purtare. Folosul pe care musulmanul îl dobândește din asemenea invocări binecuvântate sporește atunci când se oprește asupra înțelesurilor lor, le înțelege îndrumările și țelurile și se străduiește să le împlinească. În cele ce urmează vom lămuri câteva dintre înțelesurile acestui hadith.[104]

اللَّهُمَّ بِعِلْمِكَ الغَيْبَ، وَقُدْرَتِكَ عَلَى الخَلْقِ أَحْيِنِي مَا عَلِمْتَ الحَيَاةَ خَيْراً لِي، وَتَوَفَّنِي إِذا عَلِمْتَ الوَفَاةَ خَيْراً لِي

„O, Allah, prin știința Ta despre cele nevăzute și prin puterea Ta asupra făpturilor, ține-mă în viață cât timp știi că viața îmi este bună și ia-mi viața când știi că moartea îmi este bună!"

Aceste cuvinte cuprind încredințarea de către rob a treburilor sale lui Allah și cererea ca El, Preaslăvitul, să aleagă ceea ce îi este mai bun în împrejurările sale. Robul I se adresează prin știința Sa, care cuprinde toate lucrurile: El cunoaște lucrurile ascunse și lăuntrul lor, după cum le cunoaște înfățișarea și ceea ce este vădit. I se adresează și prin puterea Sa, care se împlinește asupra tuturor făpturilor: nimeni nu poate schimba hotărârea Sa și nimeni nu poate respinge ceea ce a rânduit.

Se știe că robul nu cunoaște urmările și sfârșitul lucrurilor. Mai mult, el nu este în stare să dobândească ceea ce îi folosește și să

103 Referințele sale au fost menționate mai sus.

104 Pentru mai multe amănunte, a se vedea lucrarea lui Ibn Rajab, Sharḥ ḥadīth ʿAmmār ibn Yāsir.

înlăture ceea ce îl vatămă decât în măsura în care Allah îl ajută și îi ușurează aceasta. De aceea, robul are mereu o nevoie adâncă de Cel Atoateștiutor și Atotputernic, ca El să-i îndrepte toate treburile și să aleagă pentru el binele, oriunde s-ar afla. De aceea a spus: وَتَوَفَّنِي إِذا عَلِمْتَ الوَفَاةَ خَيْراً لِي ،أَحْيِنِي مَا عَلِمْتَ الحَيَاةَ خَيْراً لِي –

„Ține-mă în viață cât timp știi că viața îmi este bună și ia-mi viața când știi că moartea îmi este bună!”

Tot din acest motiv, Sunnah a oprit dorirea morții din pricina unei suferințe care l-a atins pe rob, deoarece acesta nu cunoaște urmările. Al-Bukhārī a relatat de la Profet ﷺ că a spus:

لا يتَمَنَّى أحدكم الموت، إمَّا مُحسناً فلعلَّه يزداد، وإما مُسيئاً فلعلَّه يستعتب

„Niciunul dintre voi să nu-și dorească moartea! Dacă este făcător de bine, poate că va spori în bine, iar dacă este făcător de rău, poate că va căuta mulțumirea lui Allah.”

Adică va căuta mulțumirea lui Allah prin părăsirea păcatelor și cererea iertării.

وَأَسْأَلُكَ خَشْيَتَكَ فِي الغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ

„Îți cer teamă de Tine în ascuns și în văzul celorlalți.”

Adică: să mă tem de Tine, o, Allah, în ascuns și pe față, în cele văzute și în cele lăuntrice, atât atunci când sunt cu oamenii, cât și atunci când nu sunt de față cu ei. Sunt oameni care se văd pe sine temători de Allah în public și în văzul altora, însă ceea ce contează este teama de Allah în ascuns, atunci când omul nu se află sub ochii și privirile oamenilor. Allah i-a lăudat pe cei care se tem de El fără să-L vadă. Preaînaltul a spus:

﴿ٱلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِٱلْغَيْبِ وَهُم مِّنَ ٱلسَّاعَةِ مُشْفِقُونَ﴾

„Cei care se tem de Domnul lor fără să-L vadă și sunt înfricoșați de Ceas.”[105]

Coran 21:49

Preaînaltul a mai spus:

﴿مَّنْ خَشِيَ ٱلرَّحْمَـٰنَ بِٱلْغَيْبِ وَجَآءَ بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ﴾

„Cel care s-a temut de Cel Milostiv fără să-L vadă și a venit cu o inimă care se întoarce la El.”[106]

Coran 50:33

وَأَسْأَلُكَ كَلِمَةَ الحَقِّ فِي الرِّضَا وَالغَضَب

„Îți cer cuvântul adevărului în mulțumire și în mânie.”

105 Sura al-Anbiyāʾ, versetul 49.

106 Sura Qāf, versetul 33.

Aceste cuvinte cuprind cererea către Allah ca omul să spună adevărul atât atunci când este mulțumit, cât și atunci când este mânios. A spune adevărul despre oameni în stare de mânie este rar, deoarece mânia îl împinge pe om să spună ceea ce este contrar adevărului și să facă ceea ce este nedrept. Allah i-a lăudat pe acei robi ai Săi care iartă când se mânie și nu se lasă împinși de mânie la nedreptate și agresiune. Preaînaltul a spus:

﴿وَإِذَا مَا غَضِبُواْ هُمْ يَغْفِرُونَ﴾

„Iar când se mânie, ei iartă."[107]

Coran 42:37

Cel care spune numai adevărul în mânie și în mulțumire dovedește prin aceasta tăria credinței sale și faptul că își stăpânește sufletul. În hadith se spune:

ليس الشديد بالصرعة، إنَّما الشَّديد الذي يملك نفسه عند الغضب

„Puternic nu este cel care îi doboară pe alții la luptă, ci puternic este cel care se stăpânește la mânie."[108]

وَأَسْأَلُكَ القَصْدَ فِي الفَقْرِ وَالغِنَى

„Îți cer cumpătare în sărăcie și în bogăție."

107 Sura al-Shūrā, versetul 37.

108 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 6114.

Adică să fie cumpătat atât în sărăcie, cât și în bogăție. Cumpătarea înseamnă calea de mijloc și măsura dreaptă. Dacă este sărac, să nu devină zgârcit de teama că i se va termina hrana și nici să nu cheltuiască peste măsură, împovărându-se cu ceea ce nu poate duce. Preaînaltul a spus:

﴿وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ ٱلْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا﴾

„Nu-ți ține mâna legată de gât și nici nu o întinde cu totul, ca să rămâi mustrat și lipsit de toate.”[109]

Coran 17:29

Dacă este bogat, bogăția să nu-l împingă la risipă și la depășirea limitelor. Preaînaltul a spus:

﴿وَٱلَّذِينَ إِذَآ أَنفَقُوا۟ لَمْ يُسْرِفُوا۟ وَلَمْ يَقْتُرُوا۟ وَكَانَ بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا﴾

„Și cei care, atunci când cheltuiesc, nici nu risipesc, nici nu sunt zgârciți, ci păstrează între acestea o măsură dreaptă.”[110]

Coran 25:67

Acea măsură dreaptă, *qawām*, înseamnă cumpătare și calea de mijloc, iar aceasta este bună în toate lucrurile.

وَأَسْأَلُكَ نَعِيماً لاَ يَنْفَدُ

„Îți cer desfătare care nu se sfârșește.”

109 Sura al-Isrāʾ, versetul 29.

110 Sura al-Furqān, versetul 67.

Desfătarea care nu se sfârșește este desfătarea Vieții de Apoi, după cum Allah Preaînaltul a spus:

﴿مَا عِندَكُمْ يَنفَدُ ۖ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ بَاقٍ﴾

„Ceea ce aveți voi se sfârșește, iar ceea ce se află la Allah rămâne."[111]
Coran 16:96

Preaînaltul a mai spus:

﴿إِنَّ هَٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُۥ مِن نَّفَادٍ﴾

„Aceasta este, într-adevăr, înzestrarea Noastră, care nu se va sfârși."[112]
Coran 38:54

وَأَسْأَلُكَ قُرَّةَ عَيْنٍ لاَ تَنْقَطِعُ

„Îți cer o bucurie a ochilor care nu se întrerupe."

Bucuria ochilor este una dintre desfătări. Unele desfătări se întrerup, iar altele nu se întrerup. Cel care își găsește bucuria ochilor în această lume are o bucurie care se va întrerupe și o veselie care va pieri. Mai mult, ea este amestecată cu teama de nenorociri și de lucruri care o tulbură. De aceea, credinciosul nu își află bucuria ochilor în această lume decât în iubirea lui Allah, pomenirea Lui și stăruința în ascultarea de El, după cum Profetul ﷺ a spus:

111 Sura al-Naḥl, versetul 96.
112 Sura Ṣād, versetul 54.

وجُعلَت قرَّةُ عينِي في الصلاة

„Iar bucuria ochilor mei a fost pusă în rugăciune.”[113]

Cel care dobândește astfel bucuria ochilor a dobândit bucuria care nu se întrerupe nici în această lume, nici în barzakh, nici în Viața de Apoi.

وَأَسْأَلُكَ الرِّضَا بَعْدَ القَضَاءِ

„Îți cer mulțumire după hotărârea Ta.”

A cerut mulțumirea după împlinirea hotărârii, deoarece atunci se arată adevărata mulțumire. Înainte de împlinirea hotărârii, mulțumirea este doar hotărârea robului de a fi mulțumit. Mulțumirea se dovedește cu adevărat atunci când se împlinește ceea ce a fost rânduit.

وَأَسْأَلُكَ بَرْدَ العَيْشِ بَعْدَ المَوْتِ

„Îți cer tihna vieții de după moarte.”

Aceste cuvinte arată că viața bună, plăcută și tihnită este cea de după moarte. Viața dinaintea morții este tulburată; chiar dacă singurul lucru care ar tulbura-o ar fi moartea, aceasta ar fi de ajuns. Dar cum să fie altfel, când ea cuprinde atâtea alte lucruri care o tulbură: griji, întristări, boli, bătrânețe, despărțirea de cei dragi și altele asemenea?

113 Sunan al-Nasāʾī, nr. 3879. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ, nr. 3098.

وَأَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ، وَالشَّوْقَ إِلَى لِقَائِكَ، فِي غَيْرِ ضَرَّاءَ مُضِرَّةٍ، وَلاَ فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ

„Îți cer plăcerea de a privi Fața Ta și dorul întâlnirii cu Tine, fără o suferință vătămătoare și fără o încercare care duce la rătăcire."

În aceste cuvinte sunt reunite cel mai plăcut lucru din această lume — dorul întâlnirii cu Allah Preaslăvitul — și cel mai plăcut lucru din Viața de Apoi — privirea către Fața Sa cea Nobilă. Deoarece împlinirea acestora depinde de absența a ceea ce l-ar vătăma pe om în viața lumească sau l-ar pune la încercare în religie, a spus: وَلاَ فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ ،فِي غَيْرِ ضَرَّاءَ مُضِرَّةٍ — *„Fără o suferință vătămătoare și fără o încercare care duce la rătăcire."*

Faptul că oamenii credincioși Îl vor vedea pe Domnul lor în Ziua Învierii este susținut de texte numeroase și de dovezi care se întăresc unele pe altele. Nu îl neagă decât cel care s-a abătut de la calea dreaptă. Mai mult, aceasta este cea mai înaltă desfătare a oamenilor Paradisului și cea mai mare dintre plăcerile lor. Profetul ﷺ a spus:

إذا دخل أهلُ الجنَّة الجنَّةَ، يقول الله تبارك وتعالى: تريدون شيئاً أزيدكم؟ فيقولون: ألَم تبيِّض وجوهَنا؟ ألَم تدخلنا الجنَّة وتنْجنا من النار؟ قال: فيكشف الحجاب، فما أُعْطُوا شيئاً أحب إليهم من النظر إلى ربِّهم عز وجل

„Când oamenii Paradisului vor intra în Paradis, Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, va spune: «Doriți să vă mai dau ceva?» Ei vor spune: «Nu ne-ai luminat fețele? Nu ne-ai făcut să intrăm în Paradis și nu ne-ai izbăvit de Foc?» Atunci El va îndepărta vălul, iar lor nu li se va fi dat nimic mai drag decât privirea către Domnul lor, Atotputernicul și Mărețul."[114]

L-a relatat Muslim. Îi cerem lui Allah Cel Generos din harul Său.

اللَّهُمَّ زَيِّنَا بِزِينَةِ الإِيمَانِ، وَاجْعَلْنَا هُدَاةً مُهْتَدِينَ

„O, Allah, împodobește-ne cu podoaba credinței și fă din noi călăuze călăuzite!"

Podoaba credinței cuprinde împodobirea inimii prin credința corectă și prin faptele lăuntrice alese; împodobirea limbii prin pomenirea lui Allah, recitarea Coranului, poruncirea binelui,

114 Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 181.

oprirea răului și altele asemenea; și împodobirea mădularelor prin faptele bune și actele de ascultare care îl apropie pe om de Allah.

واجعلنا هداة مهتدين

„Fă din noi călăuze călăuzite!"

Adică să ne călăuzim pe noi înșine și să-i călăuzim și pe alții. Aceasta este cea mai înaltă treaptă: robul să cunoască adevărul, să-l urmeze, să-i învețe pe alții și să-i îndrume către el. Astfel el este o călăuză călăuzită. Îi cerem lui Allah să ne călăuzească pe toți către El și să facă din noi călăuze călăuzite.

13 Pomenirile de după salutul de încheiere

الأذكار بعد السلام

Aici vom vorbi despre pomenirile pe care musulmanul le rostește când își încheie rugăciunea, după salut. În această privință au fost transmise mai multe hadithuri. Printre ele se află ceea ce Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său de la Thawbān, Allah să fie mulțumit de el:

كَانَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم إِذا انْصَرَفَ مِنَ صَلاَتِهِ اسْتَغْفَرَ ثَلاَثًا، وَقَالَ: اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ وَمِنْكَ السَّلاَمُ، تَبَارَكْتَ ذَا الجَلاَلِ وَالإِكْرَامِ

„Când Trimisul lui Allah ﷺ își încheia rugăciunea, cerea iertare de trei ori și spunea: «O, Allah, Tu ești al-Salām și de la Tine vine pacea! Binecuvântat ești, Tu, Cel plin de măreție și cinstire!»”

Al-Walīd, unul dintre relatatorii hadithului, a spus:

فَقُلْتُ لِلأَوْزَاعِيِّ: كَيْفَ الاسْتِغْفَارُ؟ قَالَ: تَقُولُ: أَسْتَغْفِرُ اللهَ، أَسْتَغْفِرُ اللهَ أَسْتَغْفِرُ اللهَ

„L-am întrebat pe al-Awzāʿī: «Cum se cere iertare?» El a răspuns: «Spui: "Îi cer iertare lui Allah! Îi cer iertare lui Allah! Îi cer iertare lui Allah!"»"[115]

În cuvintele اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ — *„O, Allah, Tu ești al-Salām"*, al-Salām este unul dintre numele preafrumoase ale lui Allah, prin care El ne-a poruncit să-L invocăm, spunând:

﴿وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا﴾

„Ale lui Allah sunt numele preafrumoase, așadar invocați-L prin ele!"[116]

Coran 7:180

Înțelesul său este: Cel lipsit de orice defect, vătămare și neajuns. El, Preaslăvitul, este mai presus de orice lucru care contrazice atributele desăvârșirii Sale, de asemănarea cu vreuna dintre făpturile Sale și de a avea vreun egal în orice privință.

وَمِنْكَ السَّلَامُ — *„Și de la Tine vine pacea"* înseamnă: numai de la Tine este nădăjduită și cerută izbăvirea de pieire, nu de la nimeni altcineva. Aceasta reiese din exprimarea exclusivității în cuvintele وَمِنْكَ السَّلَامُ — *„și de la Tine vine pacea"*, adică numai de la Tine.

تَبَارَكْتَ ذَا الجَلَالِ وَالإِكْرَامِ — *„Binecuvântat ești, Tu, Cel plin de măreție și cinstire!"*: *„binecuvântat ești"* înseamnă că ești mai

115 Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 591.

116 Sura al-Aʿrāf, versetul 180.

presus de toate și nemărginit de măreț. ذا الجلال والإكرام – *„Cel plin de măreție și cinstire”* înseamnă: o, Stăpân al măreției și al cinstirii! Acestea sunt două însușiri măreațe ale Domnului Preaslăvitul, care arată deplinătatea măreției, a înălțării și a slavei Sale, numeroasele Sale atribute sublime și nenumăratele Sale daruri frumoase. Ele cer ca inimile robilor să fie pline de iubire, preamărire și cinstire pentru El.

Înțelepciunea cererii iertării după rugăciune este ca omul să-și arate smerenia și să recunoască faptul că nu a împlinit pe deplin dreptul rugăciunii și nu a făcut în chip desăvârșit tot ceea ce i se cuvenea. Negreșit, în ea s-a strecurat o lipsă sau o neîmplinire. Cel care nu a împlinit totul cere iertare, în nădejdea că neajunsul său îi va fi trecut cu vederea și că cererea iertării va întregi lipsa ori neîmplinirea sa.

Apoi cel care s-a rugat se îndeletnicește cu tahlīl-ul. Warrād, slujitorul lui al-Mughīrah ibn Shuʿbah, a relatat că al-Mughīrah i-a scris lui Muʿāwiyah ibn Abī Sufyān:

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنَ الصَلاَةِ وَسَلَّمَ قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الجَدِّ مِنْكَ الجَدُّ

„Când Trimisul lui Allah ﷺ își termina rugăciunea și rostea salutul, spunea: «Nu există altă divinitate în afară de Allah, Singurul, care nu are asociat! A Lui este stăpânirea și a Lui este lauda și El are putere asupra tuturor lucrurilor. O, Allah, nimeni nu poate opri ceea ce Tu dăruiești și nimeni nu poate dărui ceea ce Tu oprești, iar bogăția celui bogat nu îi folosește în fața Ta!»”[117]

L-au relatat al-Bukhārī și Muslim. De la ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, s-a relatat că la încheierea fiecărei rugăciuni, după ce rostea salutul, spunea:

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ

117 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 844; Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 593.

اللهُ، وَلاَ نَعْبُدُ إِلاَّ إِيَّاه، لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الحَسَنُ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الكَافِرُونَ وَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم يُهَلِّلُ بِهِنَّ دُبُرَ كُلِّ صَلاَةٍ

„Nu există altă divinitate în afară de Allah, Singurul, care nu are asociat! A Lui este stăpânirea și a Lui este lauda și El are putere asupra tuturor lucrurilor. Nu există putere de schimbare și nici tărie decât prin Allah. Nu există altă divinitate în afară de Allah și nu-L adorăm decât pe El. A Lui este binefacerea, al Lui este harul și a Lui este lauda cea frumoasă. Nu există altă divinitate în afară de Allah! Lui Îi închinăm religia cu sinceritate, chiar dacă necredincioșilor le displace.” Și a spus: „Trimisul lui Allah ﷺ rostea aceste cuvinte de tahlīl după fiecare rugăciune.”[118]

L-a relatat Muslim. وَلاَ يَنْفَعُ ذا الجَدِّ مِنْكَ الجَدُّ — *„Bogăția celui bogat nu îi folosește în fața Ta”* înseamnă că averea celui bogat nu îi este de folos în fața Ta; îi folosesc doar ascultarea de Tine, credința în Tine și împlinirea poruncii Tale.

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الكَافِرُونَ — *„Nu există altă divinitate în afară de Allah! Lui Îi închinăm religia cu sinceritate, chiar dacă necredincioșilor le displace”* înseamnă: noi stăruim în acest tawḥīd și în această sinceritate, chiar dacă necredincioșilor le displace.

118 Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 594.

Apoi musulmanul începe formulele transmise de tasbīḥ, pe care Profetul ﷺ le rostea după rugăciuni. Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

مَنْ سَبَّحَ اللهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاَةٍ ثَلاَثاً وَثَلاَثِينَ، وَحَمِدَ اللهَ ثَلاَثاً وَثَلاَثِينَ، وَكَبَّرَ اللهَ ثَلاَثاً وَثَلاَثِينَ، فَتِلْكَ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ، وَقَالَ تَمَامَ المِائَةِ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ المُلْكُ وَلَهُ الحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ البَحْرِ

„Cine Îl slăvește pe Allah după fiecare rugăciune de treizeci și trei de ori, Îl laudă pe Allah de treizeci și trei de ori și Îl preamărește pe Allah de treizeci și trei de ori — acestea fiind nouăzeci și nouă — și completează suta spunând: «Nu există altă divinitate în afară de Allah, Singurul, care nu are asociat! A Lui este stăpânirea și a Lui este lauda și El are putere asupra tuturor lucrurilor», aceluia îi vor fi iertate păcatele, chiar dacă ar fi cât spuma mării.”[119]

Tot Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, a relatat:

جَاءَ الفُقَرَاءُ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَقَالُوا: ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ مِنَ الأَمْوَالِ بِالدَّرَجَاتِ العُلَى وَالنَّعِيمِ المُقِيمِ؛

119 Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 597.

يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ، وَلَهُمْ فَضْلٌ مِنْ أَمْوَالٍ يَحُجُّونَ بِهَا وَيَعْتَمِرُونَ وَيُجَاهِدُونَ وَيَتَصَدَّقُونَ. قَالَ: أَلاَ أُحَدِّثُكُمْ بِأَمْرٍ إِنْ أَخَذْتُمْ بِهِ أَدْرَكْتُمْ مَنْ سَبَقَكُمْ وَلَمْ يُدْرِكْكُمْ أَحَدٌ بَعْدَكُمْ، وَكُنْتُمْ خَيْرَ مَنْ أَنْتُمْ بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِ، إِلاَّ مَنْ عَمِلَ مِثْلَهُ؛ تُسَبِّحُونَ، وَتَحْمَدُونَ، وَتُكَبِّرُونَ خَلْفَ كُلِّ صَلاَةٍ ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ

„Cei săraci au venit la Profet ﷺ și au spus: «Cei cu averi multe au câștigat treptele înalte și desfătarea nepieritoare. Ei se roagă așa cum ne rugăm noi și postesc așa cum postim noi, dar au și avere de prisos, cu care fac pelerinajul ḥajj și ʿumrah, luptă pe calea lui Allah și dau milostenie.» El a spus: «Să nu vă spun un lucru pe care, dacă îl împliniți, îi veți ajunge pe cei care v-au întrecut și nimeni de după voi nu vă va întrece, iar voi veți fi cei mai buni dintre cei în mijlocul cărora vă aflați, în afară de cel care face la fel? Îl slăviți, Îl lăudați și Îl preamăriți pe Allah după fiecare rugăciune de treizeci și trei de ori.»”[120]

120 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 843; Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 595.

Abū Ṣāliḥ, cel care a relatat hadithul de la Abū Hurayrah, a spus:

يقول: سبحان الله، والحمد لله، والله أكبر حتى يكون منهنَّ كلُّهن ثلاثاً وثلاثين

„Spune: «Slavă lui Allah! Laudă lui Allah! Allah este Cel mai Mare!» până când toate acestea ajung la treizeci și trei.”

Aceasta este însă înțelegerea pe care Abū Ṣāliḥ, cel care a relatat hadithul de la Abū Hurayrah, a dat-o hadithului. Mai vădit este că numărul se aplică fiecăreia dintre aceste formule: să-L slăvească de treizeci și trei de ori, să-L laude de treizeci și trei de ori și să-L preamărească de treizeci și trei de ori, după cum a venit în hadithul anterior al lui Abū Hurayrah.[121]
ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, a relatat de la Profet ﷺ:

خَصْلَتَانِ ـ أَوْ خَلَّتَانِ ـ لاَ يُحَافِظُ عَلَيْهِمَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ إِلاَّ دَخَلَ الجَنَّةَ، هُمَا يَسِيرٌ وَمَنْ يَعْمَلُ بِهِمَا قَلِيلٌ؛ يُسَبِّحُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاَةٍ عَشْراً، وَيَحْمَدُ عَشْراً، وَيُكَبِّرُ عَشْراً، فَذَلِكَ خَمْسُونَ وَمِائَةٍ بِاللِّسَانِ، وَأَلْفٌ وَخَمْسِمِائَةٍ فِي المِيزَانِ، وَيُكَبِّرُ أَرْبَعاً وَثَلاَثِينَ إِذا أَخَذَ مَضْجَعَهُ، وَيَحْمَدُ ثَلاَثاً وَثَلاَثِينَ، وَيُسَبِّحُ ثَلاَثاً وَثَلاَثِينَ، فَذَلِكَ مِائَةٌ بِاللِّسَانِ، وَأَلْفٌ فِي المِيزَانِ، فَلَقَدْ

121 A se vedea Fatḥ al-Bārī de Ibn Ḥajar, 2/328.

رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم يَعْقِدُهَا بِيَدِهِ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ هُمَا يَسِيرٌ وَمَنْ يَعْمَلُ بِهِمَا قَلِيلٌ؟ قَالَ: يَأْتِي أَحَدَكُمُ الشَّيْطَانُ فِي مَنَامِهِ فَيُنَوِّمُهُ قَبْلَ أَنْ يَقُولَهُ، وَيَأْتِيهِ فِي صَلَاتِهِ فَيُذَكِّرُهُ حَاجَةً قَبْلَ أَنْ يَقُولَهَا

„Sunt două deprinderi — sau: două însușiri — în care niciun rob musulman nu stăruie fără să intre în Paradis. Ele sunt ușoare, dar puțini sunt cei care le împlinesc: după fiecare rugăciune să-L slăvească pe Allah de zece ori, să-L laude de zece ori și să-L preamărească de zece ori. Acestea sunt o sută cincizeci pe limbă și o mie cinci sute în balanță. Când se așază în pat, să-L preamărească de treizeci și patru de ori, să-L laude de treizeci și trei de ori și să-L slăvească de treizeci și trei de ori. Acestea sunt o sută pe limbă și o mie în balanță." Relatatorul a spus: „L-am văzut pe Trimisul lui Allah ﷺ numărându-le cu mâna sa." Ei au întrebat: „O, Trimis al lui Allah, cum se face că sunt ușoare, dar puțini sunt cei care le împlinesc?" El a răspuns: „Șeitan vine la unul dintre voi când merge la culcare și îl adoarme înainte de a le rosti; și vine la el în timpul rugăciunii și îi amintește de o nevoie, înainte ca el să le rostească."[122]

L-au relatat Abū Dāwūd și al-Tirmidhī. Musulmanului îi este recomandat să recite după rugăciuni:

﴿قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ﴾

„Spune: «El este Allah, Unicul!»"
Coran 112:1

122 Sunan Abī Dāwūd, nr. 5065; Sunan al-Tirmidhī, nr. 3410. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Targhīb, nr. 606.

Și:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ﴾

„Spune: «Caut adăpost la Domnul revărsatului zorilor!»”
Coran 113:1

Și:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ﴾

„Spune: «Caut adăpost la Domnul oamenilor!»”
Coran 114:1

ʿUqbah ibn ʿĀmir, Allah să fie mulțumit de el, a relatat:

أَمَرَنِي رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ أَقْرَأَ الْمُعَوِّذَاتِ دُبُرَ كُلِّ صَلاَةٍ

„Trimisul lui Allah ﷺ mi-a poruncit să recit al-muʿawwidhāt după fiecare rugăciune.”[123]

L-au relatat Abū Dāwūd și al-Nasāʾī. Prin al-muʿawwidhāt sunt avute în vedere aceste trei sure. Numele surelor prin care se cere ocrotire a fost folosit pentru întregul grup.[124]

123 Sunan Abī Dāwūd, nr. 1523; Sunan al-Nasāʾī, nr. 1336. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ Abī Dāwūd, nr. 1348.

124 A se vedea Fatḥ al-Bārī de Ibn Ḥajar, 8/132.

Să recite de asemenea Versetul Tronului, potrivit hadithului lui Abū Umāmah, Allah să fie mulțumit de el, care a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

مَنْ قَرَأَ آيَةَ الكُرْسِيِّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاَةٍ مَكْتُوبَةٍ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُولِ الجَنَّةِ إِلاَّ أَنْ يَمُوتَ

„Pe cel care recită Versetul Tronului după fiecare rugăciune obligatorie, nimic nu îl mai desparte de intrarea în Paradis decât moartea."[125]

L-a relatat al-Nasāʾī în ʿAmal al-yawm wa-l-laylah. Înțelesul cuvintelor لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُولِ الجَنَّةِ إِلاَّ أَنْ يَمُوتَ — *„nimic nu îl mai desparte de intrarea în Paradis decât moartea"* este că între el și intrarea în Paradis nu mai stă decât moartea.
Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a spus:

> *„Mi s-a transmis de la șeicul nostru Abū al-ʿAbbās Ibn Taymiyyah — Allah să-i sfințească sufletul — că a spus: «Nu am părăsit recitarea sa după fiecare rugăciune.»"*[126]

125 ʿAmal al-yawm wa-l-laylah, nr. 100. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ, nr. 6464.

126 Zād al-maʿād, 1/304.

Musulmanului îi este de asemenea prescris să spună după rugăciuni ceea ce Profetul ﷺ i-a recomandat lui Muʿādh ibn Jabal, Allah să fie mulțumit de el. În Sunan-urile lui Abū Dāwūd și al-Nasāʾī, precum și la alții, Muʿādh ibn Jabal, Allah să fie mulțumit de el, a relatat:

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم أَخَذَ بِيَدِهِ يَوْماً وَقَالَ: يَا مُعَاذ، وَاللهِ إِنِّي لأُحِبُّكَ، أُوصِيكَ يَا مُعَاذ، لاَ تَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاَةٍ أَنْ تَقُولَ: اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

„Într-o zi, Trimisul lui Allah ﷺ l-a luat de mână și a spus: «O, Muʿādh, pe Allah, te iubesc! Îți recomand, o, Muʿādh, să nu lași, la sfârșitul niciunei rugăciuni, rostirea acestor cuvinte: "O, Allah, ajută-mă să Te pomenesc, să-Ți mulțumesc și să Te ador în cel mai bun chip!"»"[127]

În privința rostirii acestei invocări înainte sau după salutul de încheiere, învățații au două păreri. Shaykh al-Islām a ales să fie rostită înainte de salut. Allah Preaînaltul știe cel mai bine.

127 Sunan Abī Dāwūd, nr. 1522; Sunan al-Nasāʾī, nr. 1303. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ Abī Dāwūd, nr. 1347.

14 Invocarea qunūt din rugăciunea witr

دعاء القنوت في صلاة الوتر

Aici vom vorbi despre invocarea qunūt din rugăciunea witr. Abū Dāwūd, al-Nasāʾī și alții au relatat de la al-Ḥasan ibn ʿAlī, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său:

عَلَّمَنِي رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم كَلِمَاتٍ أَقُولُهُنَّ فِي الوِتْرِ: اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، إِنَّكَ تَقْضِي وَلاَ يُقْضَى عَلَيْكَ، وَإِنَّهُ لاَ يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلاَ يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ

„Trimisul lui Allah ﷺ m-a învățat niște cuvinte pe care să le rostesc în witr: «O, Allah, călăuzește-mă alături de cei pe care i-ai călăuzit, dăruiește-mi ocrotire și bunăstare alături de cei cărora le-ai dăruit-o, ia-mă în ocrotirea Ta alături de cei pe care i-ai luat în ocrotire, binecuvântează pentru mine ceea ce mi-ai dăruit și ferește-mă de răul celor pe care le-ai rânduit! Tu hotărăști și nimeni nu hotărăște asupra Ta. Cel pe care Tu îl ocrotești nu este înjosit, iar cel căruia Tu îi ești potrivnic nu dobândește cinste. Binecuvântat ești, Domnul nostru, și Preaînalt!»”[128]

Aceasta este o invocare măreață, care cuprinde cereri înalte și țeluri mărețe. În ea sunt cerute lui Allah călăuzirea, ocrotirea și bunăstarea, luarea în grija Sa, binecuvântarea și ferirea de rău, împreună cu recunoașterea faptului că toate lucrurile sunt în Mâna Sa și sub cârmuirea Lui: ceea ce voiește El se întâmplă, iar ceea ce nu voiește nu se întâmplă.[129]

اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ

„O, Allah, călăuzește-mă alături de cei pe care i-ai călăuzit!"

Aceste cuvinte de la începutul invocării cuprind cererea către Allah a călăuzirii depline și folositoare, care unește cunoașterea adevărului de către rob cu împlinirea lui. Călăuzirea nu înseamnă ca robul să cunoască adevărul fără să-l pună în practică, după cum nu înseamnă nici să lucreze fără o cunoaștere folositoare care să-l călăuzească. Călăuzirea folositoare este izbânda în dobândirea cunoașterii folositoare și în împlinirea faptei bune.

فيمَن هَدَيت

„Alături de cei pe care i-ai călăuzit."

Aceste cuvinte cuprind mai multe foloase:

Primul: robul Îi cere să-l cuprindă printre cei călăuziți, în grupul și tovărășia lor. Ce buni tovarăși sunt aceștia!

Al doilea: el I se adresează prin binefacerea și prin darurile Sale, adică: o, Domnul meu, Tu ai călăuzit mulți dintre robii Tăi prin harul și binefacerea Ta! Fă-mi bine și mie, după cum le-ai făcut lor, și călăuzește-mă, după cum i-ai călăuzit pe ei!

128 Sunan Abī Dāwūd, nr. 1425; Sunan al-Nasāʾī, nr. 1745. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ Abī Dāwūd, nr. 1263.

129 Pentru explicarea acestei invocări, a se vedea Shifāʾ al-ʿalīl de Ibn al-Qayyim, p. 111, și Durūs wa-fatāwā fī al-Ḥaram al-Makkī de șeicul Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn, Allah să aibă milă de el, pp. 131–137.

Al treilea: călăuzirea pe care au dobândit-o aceia nu a venit de la ei și nici prin ei înșiși, ci de la Tine. Tu ești Cel care i-ai călăuzit.

وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ

„Dăruiește-mi ocrotire și bunăstare alături de cei cărora le-ai dăruit-o!"

Aceste cuvinte cuprind cererea către Allah a ocrotirii și bunăstării depline: ferirea de necredință, de ieșirea din ascultare, de nesupunere, de nepăsare, de boli, de suferințe și de încercări, de săvârșirea a ceea ce El nu iubește și de părăsirea a ceea ce El iubește. Aceasta este adevărata ʿāfiyah. De aceea, nimic din ceea ce I se cere Domnului nu Îi este mai drag decât ʿāfiyah, fiindcă este un cuvânt care cuprinde izbăvirea de tot răul și de cauzele sale.

Una dintre dovezile acestui lucru este ceea ce al-Bukhārī a relatat în al-Adab al-mufrad, precum și alții, de la Shakal ibn Ḥumayd, Allah să fie mulțumit de el. Acesta a spus: قلت يا رسول الله! علِّمني دعاءً أنتفعُ به — *„O, Trimis al lui Allah, învață-mă o invocare care să-mi fie de folos!"* El a spus:

قل اللَّهمَّ عافِني من شَرِّ سَمعي وبصري ولساني وقلبي وشَرِّ مَنِيِّي

„Spune: «O, Allah, ocrotește-mă de răul auzului meu, al văzului meu, al limbii mele, al inimii mele și de răul poftei mele trupești!»"[130]

130 Al-Adab al-mufrad, nr. 663. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Adab al-mufrad, nr. 515.

Aceasta este o invocare cuprinzătoare, care include ocrotirea de toate relele în această lume și în Viața de Apoi. În al-Adab al-mufrad și la alții s-a relatat de la al-ʿAbbās, unchiul Trimisului lui Allah ﷺ, că a spus:

قلت يا رسول الله! علِّمني شيئاً أسأل الله به، فقال: يا عباس! سلِ اللهَ العافيةَ، ثمَّ مكثتُ قليلاً ثم جئت فقلت: علِّمني شيئاً أسأل اللهَ به يا رسول الله! فقال: يا عباس! يا عمَّ رسول الله! سَلِ اللهَ العافيةَ في الدنيا والآخرة

„Am spus: «O, Trimis al lui Allah, învață-mă ceva cu care să mă rog lui Allah!» El a spus: «O, ʿAbbās, cere-I lui Allah ocrotire și bunăstare!» Am așteptat puțin, apoi am venit și am spus: «Învață-mă ceva cu care să mă rog lui Allah, o, Trimis al lui Allah!» El a răspuns: «O, ʿAbbās, o, unchi al Trimisului lui Allah, cere-I lui Allah ocrotire și bunăstare în această lume și în Viața de Apoi!»”[131]

وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ

„Ia-mă în ocrotirea Ta alături de cei pe care i-ai luat în ocrotire!”

131 Al-Adab al-mufrad, nr. 726. Al-Albānī, Allah să aibă milă de el, l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Adab al-mufrad, nr. 558.

Aceste cuvinte cuprind cererea către Allah a ocrotirii Sale depline, care presupune izbândă, ajutor, sprijin, îndrumare către ceea ce este drept și îndepărtare de orice lucru care Îl mânie pe Allah. Acest înțeles se regăsește în cuvintele Preaînaltului:

﴿ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ يُخۡرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ﴾

„Allah este Ocrotitorul celor care cred; El îi scoate din întunecimi la lumină."[132]

Coran 2:257

Și în cuvintele Sale:

﴿إِنَّ وَلِيِّۦَ ٱللَّهُ ٱلَّذِي نَزَّلَ ٱلۡكِتَٰبَ ۖ وَهُوَ يَتَوَلَّى ٱلصَّٰلِحِينَ﴾

„Ocrotitorul meu este Allah, Cel care a pogorât Cartea, și El îi ocrotește pe cei drepți."[133]

Coran 7:196

Și în cuvintele Sale:

﴿وَٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ﴾

„Iar Allah este Ocrotitorul credincioșilor."[134]

Coran 3:68

Și în cuvintele Sale:

﴿وَٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلۡمُتَّقِينَ﴾

„Iar Allah este Ocrotitorul celor temători de El."[135]

Coran 45:19

132 Sura al-Baqarah, versetul 257.
133 Sura al-Aʿrāf, versetul 196.
134 Sura Āl ʿImrān, versetul 68.
135 Sura al-Jāthiyah, versetul 19.

Aceasta este o ocrotire aparte, rezervată lor, care presupune păzirea, sprijinirea, întărirea și ajutarea lor, precum și ferirea lor de rele. Acest lucru este arătat de cuvintele din invocare:

إِنَّه لا يَذِلُّ من واليت

„Cel pe care Tu îl ocrotești nu este înjosit."

Adică el este sprijinit, cinstit și biruitor prin ocrotirea Ta. Aici este atrasă atenția asupra faptului că înjosirea pe care o trăiește cineva între oameni ține de măsura în care îi lipsește ocrotirea lui Allah. Când ocrotirea este deplină, orice înjosire este înlăturată. Chiar dacă împotriva lui ar fi ridicați toți cei din ținuturile pământului, el rămâne cinstit, nu înjosit.

وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ

„Binecuvântează pentru mine ceea ce mi-ai dăruit!"

Binecuvântarea este binele mult și statornic. Prin aceste cuvinte Îi este cerută lui Allah binecuvântarea în tot ceea ce i-a dăruit omului: cunoaștere, avere, copii, locuință sau altceva. Robul Îi cere să-i păstreze acestea, să i le sporească, să le păzească și să le ferească de vătămări.

وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ

„Ferește-mă de răul celor pe care le-ai rânduit!"

Adică de răul celor pe care le-ai rânduit. Allah Preaînaltul poate rândui un rău pentru o înțelepciune desăvârșită. Răul se află în unele dintre făpturile Sale, nu în actul Său de a crea și nici în lucrarea Sa, căci lucrarea și crearea Sa sunt în întregime bine. Această invocare cuprinde cererea către Allah a feririi de rele, a izbăvirii de vătămări și a păzirii de nenorociri și de încercări.

إِنَّكَ تَقْضِي وَلاَ يُقْضَى عَلَيْكَ

„Tu hotărăști și nimeni nu hotărăște asupra Ta.”

Prin aceste cuvinte robul I se adresează lui Allah Preaslăvitul prin faptul că El hotărăște asupra tuturor lucrurilor, fiindcă ale Lui sunt judecata deplină, voința care se împlinește și puterea care cuprinde totul. El, Preaslăvitul, rânduiește pentru robii Săi ceea ce voiește și hotărăște asupra lor ceea ce dorește. Nimeni nu poate respinge hotărârea Sa și nimeni nu poate schimba ceea ce a rânduit. وَلاَ يُقْضَى عَلَيْكَ – *„Nimeni nu hotărăște asupra Ta”* înseamnă că niciun rob nu poate hotărî asupra Lui în nicio privință. Robii nu hotărăsc asupra lui Allah, ci Allah Preaslăvitul este Cel care hotărăște asupra lor ceea ce voiește și rânduiește pentru ei ceea ce dorește.

إنَّه لا يذل من والَيت ولا يعز من عاديت

„Cel pe care Tu îl ocrotești nu este înjosit, iar cel căruia Tu îi ești potrivnic nu dobândește cinste.”

Aceste cuvinte sunt asemenea unei lămuriri a celor de mai înainte: وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ — *„Ia-mă în ocrotirea Ta alături de cei pe care i-ai luat în ocrotire!”* Când Allah Preaslăvitul îl ia pe rob în ocrotirea Sa, acesta nu este înjosit, iar când îi este potrivnic, acesta nu dobândește cinste. Dobândirea cinstei și ferirea de înjosire nu trebuie cerute decât de la El, Preaslăvitul:

﴿قُلِ ٱللَّهُمَّ مَٰلِكَ ٱلْمُلْكِ تُؤْتِى ٱلْمُلْكَ مَن تَشَآءُ وَتَنزِعُ ٱلْمُلْكَ مِمَّن تَشَآءُ ۖ وَتُعِزُّ مَن تَشَآءُ ۖ وَتُذِلُّ مَن تَشَآءُ ۖ بِيَدِكَ ٱلْخَيْرُ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ﴾

„Spune: «O, Allah, Stăpân al stăpânirii! Tu dai stăpânirea cui voiești și iei stăpânirea de la cine voiești. Tu înalți pe cine voiești și înjosești pe cine voiești. În Mâna Ta este binele. Tu ai, într-adevăr, putere asupra tuturor lucrurilor.»”[136]

Coran 3:26

تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ

„Binecuvântat ești, Domnul nostru, și Preaînalt!”

تَبَارَكْتَ — *„Binecuvântat ești”* înseamnă: măreț ești, o, Allah! Ale Tale sunt măreția deplină și înălțarea desăvârșită. Mărețe sunt însușirile Tale, multe sunt bunătățile Tale și binefacerea Ta cuprinde totul.

وتعالَيت

„Și Preaînalt!”

136 Sura Āl ʿImrān, versetul 26.

Adică a Ta este înălțarea absolută: prin Ființa Ta, prin rang și prin supunerea tuturor sub puterea Ta. El, Preaslăvitul, este Preaînalt prin Ființa Sa: S-a înălțat deasupra Tronului Său într-un chip potrivit măreției și desăvârșirii Sale. Este Preaînalt prin rangul Său, adică prin înălțimea și măreția atributelor Sale. Atributele Sale sunt mărețe; însușirile nimănui nu li se aseamănă și nici nu se apropie de ele. Este Preaînalt prin puterea Sa covârșitoare, deoarece a supus toate lucrurile și toate făpturile I s-au plecat. Șuvița de pe frunte a fiecărei făpturi este în Mâna Sa: nimeni dintre ele nu se mișcă și nimeni nu rămâne nemișcat decât cu îngăduința Sa.

În orice caz, aceasta este o invocare măreață, care cuprinde felurile binelui și temeiurile fericirii din această lume și din Viața de Apoi. Musulmanul trebuie să-i dea atenție în această rugăciune — rugăciunea witr — prin care își încheie rugăciunea de noapte. Nu este nicio problemă dacă musulmanul adaugă invocări pentru toți credincioșii, cerând pentru ei tot binele de care este în stare, cerând iertare pentru ei și rugându-se împotriva dușmanilor lor, precum și binecuvântarea și pacea asupra Trimisului lui Allah ﷺ. Allah este Cel care dă izbândă.

Allah să-l binecuvânteze pe Profetul nostru Muḥammad, pe familia sa și pe companionii săi și să le dăruiască pace!

Glosar

Basmalah بسم الله

Rostirea cuvintelor „În numele lui Allah”.

Tahlīl تهليل

Rostirea mărturisirii „Nu există altă divinitate în afară de Allah”.

Tasbīḥ تسبيح

Slăvirea lui Allah prin rostirea cuvintelor „Subḥān Allāh” — „Slavă lui Allah”.

Taḥmīd تحميد

Lăudarea lui Allah prin rostirea cuvintelor „Al-ḥamdu lillāh” — „Laudă lui Allah”.

Takbīr تكبير

Preamărirea lui Allah prin rostirea cuvintelor „Allāhu akbar” — „Allah este Cel mai Mare”.

Istighfār استغفار

Cererea iertării lui Allah; de pildă, prin cuvintele „Astaghfiru-llāh” — „Îi cer iertare lui Allah”.

ʿĀfiyah عافية

Ocrotire și bunăstare deplină: ferirea de relele care ating religia și viața omului, de păcate, boli și încercări.

Bibliografie

1. Coranul.
2. Al-Bukhārī. Ṣaḥīḥ al-Bukhārī; al-Adab al-mufrad.
3. Muslim. Ṣaḥīḥ Muslim.
4. Aḥmad ibn Ḥanbal. Al-Musnad.
5. Abū Dāwūd. Al-Sunan.
6. Al-Tirmidhī. Al-Sunan.
7. Al-Nasāʾī. Al-Sunan; ʿAmal al-yawm wa-l-laylah.
8. Ibn Mājah. Al-Sunan.
9. Ibn al-Sunnī. ʿAmal al-yawm wa-l-laylah.
10. Al-Ḥākim. Al-Mustadrak.
11. Al-Bayhaqī. Al-Sunan al-kubrā.
12. Ibn Ḥajar al-ʿAsqalānī. Fatḥ al-Bārī.
13. Ibn ʿAllān. Al-Futūḥāt al-Rabbāniyyah — Sharḥ al-adhkār.
14. Ibn Taymiyyah. Majmūʿ al-fatāwā; al-Radd ʿalā al-manṭiqiyyīn.
15. Ibn al-Qayyim. Al-Wābil al-ṣayyib; Zād al-maʿād; Ighāthat al-lahfān; Kitāb al-ṣalāh; Jalāʾ al-afhām; Shifāʾ al-ʿalīl.
16. Ibn Rajab. Sharḥ ḥadīth ʿAmmār ibn Yāsir.
17. ʿAbd al-ʿAzīz ibn Bāz. Majmūʿ fatāwā wa-maqālāt mutanawwiʿah.
18. Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn. Durūs wa-fatāwā fī al-Ḥaram al-Makkī.
19. Bakr Abū Zayd. Taṣḥīḥ al-duʿāʾ.
20. Muḥammad Nāṣir al-Dīn al-Albānī. Irwāʾ al-ghalīl; al-Silsilah al-ṣaḥīḥah; Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ; Ṣaḥīḥ Abī Dāwūd; Ṣaḥīḥ Ibn Mājah; Ṣaḥīḥ al-Adab al-mufrad; Ṣaḥīḥ al-Targhīb; Takhrīj al-kalim al-ṭayyib.

Indice

abluțiune 12, 13, 15, 18, 20
adhan 31, 41, 54
basmalah 4, 27
binecuvântare 27, 37, 38, 76, 89, 90, 91, 92, 93
bogăție 75, 102, 104, 108, 109
călăuzire 50, 54, 84, 85, 99
cererea iertării 106, 117
Dajjāl 95, 96, 97
moschee 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29
pedeapsa mormântului 95, 97
prosternare 61, 62, 66, 79, 81, 82, 88, 89, 100
qunūt 127
rugăciunea de noapte 32, 135
sărăcie 102, 104, 108, 109
sinceritate 119
tashahhud 54, 86, 88, 90, 94, 95, 98, 99, 100, 103
tawḥīd 45, 49, 119
Versetul Tronului 125
witr 54, 127, 135
Ziua Învierii 19, 22, 31, 40, 95, 113

EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Pomenirile rugăciunii

Pomenirile și invocările care însoțesc purificarea și rugăciunea, explicate în lumina Coranului și a Sunnei.

De la bunele maniere ale purificării la pomenirile abluțiunii, chemării la rugăciune și rugăciunii propriu-zise, până la pomenirile de după salut și invocarea qunūt.

O îndrumare către înțelegerea cuvintelor rostite și împlinirea lor cu o inimă atentă.

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro